

**ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM  
A TAHITÓTFALUI ÓVODÁK, BÖLCSŐDE  
ÉS KONYHA SZÁMÁRA**

Hatályos 2024. szeptember 4-től

Készült a 2011. évi CXCV. törvény a Nemzeti Köznevelésről,  
valamint a 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja alapján

A pedagógiai program alkotója: Az intézmény nevelőtestülete

Benyújtója: Bánáti Anita főigazgató

# Tartalomjegyzék

I. Bevezetés .....	6
II. Gyermekkép, óvodakép.....	6
2.1. Gyermekkép .....	6
2.2. Óvodakép.....	6
III. Az óvodai nevelés feladatai .....	11
3.1. Az egészséges életmód kialakítása.....	11
3.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés .....	13
3.3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása .....	15
IV. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai.....	17
4.1. Játék .....	17
4.2. A tevékenységben megvalósuló tanulás .....	19
4.3. Munka jellegű tevékenységek.....	22
4.4. Szabadidős tevékenység.....	24
4.5. Külső világ tevékeny megismerése.....	24
4.6. Művészeti tevékenységek .....	29
4.7. Mozgás .....	35
V. A nevelés tervezése és időkeretei.....	37
VI. Az óvodai ünnepek.....	39
VII. Az intézmény szakmai dokumentációs rendszerének felépítése .....	40
VIII. Kapcsolatrendszerünk.....	40
IX. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása.....	41
9.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek .....	42
9.2. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése.....	42
9.3. Tehetséggondozás .....	43
X. Gyermekvédelem .....	43
XI. A szülők által igényelt egyéb szolgáltatások.....	45
XII. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.....	46
JEGYZÉK a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) helyiségeiről és egészség- és munkavédelmi eszközeiről.....	48
Egészségfejlesztési Program .....	55
I. Az egészségfejlesztés.....	56
1.1. Az egészségfejlesztés célja.....	56
1.2. Az egészség meghatározása.....	56
II. Az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok .....	57
2.1. Az egészséges táplálkozás .....	57
2.2. A mindennapos testnevelés, testmozgás.....	58
2.3. A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése.....	59
2.4. A bántalmazás és az erőszak megelőzése .....	60
2.5. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás .....	61
2.6. Személyi higiéné.....	62
2.7. Környezeti higiéné.....	63
III. Kapcsolattartás, együttműködés elemzése.....	64
3.1. Kapcsolat a szülővel .....	64
3.2. Együttműködés az iskola-egészségügyi szolgálattal (orvossal, védőnővel, fogorvossal).....	64
IV. Ellenőrzés, értékelés rendszere .....	65



## Törvényi háttér

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- 2013. évi LV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2014. évi CV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 2015. évi LXV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosításáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 1997. évi XXXI. törvény a Gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról
- 255/2009.(XI.20.) Kormány Rendelet Óvodai Nevelés Országos Alapprogram módosítása
- A Kormány 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelete az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról
- A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet módosítása
- Alapító okirat

## **Az óvoda adatai:**

### **Az óvodák hivatalos elnevezése:**

Tahitótfalui Óvodák, Bölcsőde és Konyha

### **Az óvodák címe, telefonszáma:**

Székhely: Epreskert Óvoda - 2021 Tahitótfalu, Petőfi S. utca 12.

Tel.: 26-387-055

e-mail: [faluovi@tahitotfalu.hu](mailto:faluovi@tahitotfalu.hu)

Telephely: Almáskert Óvoda - 2022 Tahitótfalu, Almásy L. utca 17.

Tel.:26-385-893

e-mail: [tahiovi@tahitotfalu.hu](mailto:tahiovi@tahitotfalu.hu)

Honlap: [www.tahitotfaluovodak.hu](http://www.tahitotfaluovodak.hu)

### **Fenntartó:**

Tahitótfalu Község Önkormányzata

2021 Tahitótfalu,

Kossuth L. út 4.

Tel.: 26-387-198

### **Az óvodai csoportok száma:**

Epreskert Óvoda: 4 csoport

Almáskert Óvoda: 5 csoport

## I. Bevezetés

Köszöntjük mindazokat, akik e programot kezükbe veszik, megismerkednek vele s úgy gondolják, hogy legféltebb kincsük, gyermekük nevelését az e program szerint dolgozó óvodapedagógusokra bízzák. Az óvodák nevelőtestülete az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának megfelelő programok közül, a Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Programot választotta és adaptálta a helyi sajátosságok figyelembevételével.

Ez a pedagógiai rendszer nevelés- és gyermekközpontú, amely a tevékenységeken keresztül és a tevékenykedések által történő nevelést tekinti alapvető feladatának.

Óvodáinkban a környezeti nevelés kiemelt nevelési koncepció.

Célunk: a természet ismerete és szeretete, a környezettudatos magatartás megalapozása, fejlesztése, elmélyítése.

A hely, ahol élünk, szép és gazdag természeti kincssel rendelkezik. Kollegáimmal együtt azon fáradozunk, hogy megismertessük a gyermekekkel ezt a „csodát”.

„A cél közös és meghatározó: tiszta vizeket, zöldellő erdőket, friss levegőt és madárdalos tavaszokat szeretnénk látni és érezni magunk körül és ezt szeretnénk hátrahagyni unokáinknak is.”

(Smidt Egon: Egy maréknyi természetvédelem c. könyv)

## II. Gyermekkép, óvodakép

### 2.1. Gyermekkép

Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik jól érzik magukat társaik és nevelőik körében. Fontosnak tartjuk, hogy siker orientáltak legyenek, környezetükben jól eligazodjanak, problémájukra saját megoldást találjanak, jó kapcsolatteremtő képességgel rendelkezzenek.

Gyermekeink különböző szociokulturális környezetből érkeznek, egyaránt található közöttük tehetségigéret, illetve sajátos nevelési igényű is.

A szülők és a gyermekek óvodába érkezést megelőzően is betekinthetnek óvodánk életébe (tavaszi barkácsdélután, kakaó parti a gyerekeknek, egy-egy délelőtti látogatás, szülői értekezleten a szülők). A befogadás során törekszünk a családi légkör megteremtésére, amely a lehető legoptimálisabbá alakítja a gyermekek óvodánkhoz való viszonyát.

Minden gyerekből ki kell bontakoztatnunk a testi, szellemi, biológiai és erkölcsi képességeik, tulajdonságaik maximumát. Azt szeretnénk, hogy választékosan használják anyanyelvüket, gondolataikat világosan fejezzék ki, nyílt, barátságos, érdeklődő és érzelmetli iskolásokká váljanak.

### 2.2. Óvodakép

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése, egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, mind hatással van a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának.

Programunkban a gyermekközpontú, nevelésközpontú, tevékenység, vagy cselekvésközpontú óvodai nevelést tűztük ki megvalósítandó célként.

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magába foglalja:

- a teljes gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlesztését, kibontakoztatását tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,
- az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül,
- a kooperációra és kommunikációra képes gyermek nevelését,
- a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

#### **Alapelveink:**

- gyermekközpontúság-nevelés elsődlegessége,
- a cselekvések, tevékenységek kiemelt szerepe,
- nyugodt, meleg, szeretetteljes nevelési légkör biztosítása,
- esztétikus környezet megteremtése,
- a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése,
- esélyegyenlőség megteremtésére törekvés, egyenlő hozzáférés biztosításával elegendő idő, hely és eszköz biztosítása a játékra,
- a gyermekek differenciált, egyéni fejlesztése a csoport keretein belül,
- a gyermekek fejlődéséhez sürgetésmentes egyéni utak biztosítása,
- a gyermekek számára a lehető legnagyobb szabadságfokú mozgástér biztosítása,
- a gyermeki önállóság határainak fokozatos szélesítése,
- a gyermek tisztelete, jogainak érvényesítése, a gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- a gyermek mozgásigényének biztosítása,
- a külső környezet felé nyitott nevelési légkör megteremtése,
- az óvodapedagógusok szakmai önállóságának maximális tiszteletben tartása.

A gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszünk. A 3-7 éves korú gyermek életre nevelését minden későbbi fejlődés alapjának tekintjük.

Pedagógiai célok és feladatok között kiemelt szerepet kap, az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztése.

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

#### **Feladataink:**

Törekszünk rá, hogy a nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartásában óvodapedagógus végezze, de ha az óvoda reggel 8:00 óra előtt, vagy a délutáni időszakban nem fejlesztő, iskola-előkészítő, vagy más kifejezetten nevelési jellegű foglalkozást szervez, ezen időszakokban a gyermekek felügyeletét nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben foglalkoztatott személy is elláthatja. Személye minta a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak érték ellentétek szülők és az óvoda között. Az óvodapedagógus vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi. E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse, a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is.

Az óvodapedagógus legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, a dramatizálás eszközeivel, alkotásával esztétikai élményhez juttatni a gyermekeket. Fejlesztésükhöz alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre a körülményekhez képest, teremtsen lehetőséget a szakmai tájékozottságának, szaktudásának fejlesztéséhez. Személyiségvonásaiban jelenjen meg a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteiben legyen érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Az óvodapedagógus párok tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.). Az

óvodapedagógusok vonják be a dajkákat és a pedagógiai asszisztenseket, a közösségi élet és az egészséges életmód szokásainak megvalósításába.

A közösség tagjaiként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatban, a döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a legjobb megoldás kialakítását.

Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.

1. A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
2. A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre, egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.
3. Minden gyermek képességét önmagához – a saját lehetőségeihez – viszonyítva igyekezzen fejleszteni.

### **Külső feltételek**

A Tahitótfalui Óvodák a Dunakanyar egyik legszebb településén Tahitótfaluban található.

**Mottónk: "A cél közös és meghatározó: tiszta vizeket, zöldellő erdőket, friss levegőt és madárdalos tavaszokat szeretnénk látni és érezni magunk körül és ezt szeretnénk hátrahagyni unokáinknak is."**

(Smidt Egon: Egy maréknyi természetvédelem c. könyv)

A Szentendrei-szigeten fekvő Tótfalu, a sziget legnagyobb agrártelepülése. Tahitótfalu legjellemzőbb természetű növénye az eper. Tahi a 19. századtól kezdve fokozatosan betelepült, elsősorban a fővárosi tehető, polgári-művészi réteget vonzotta a nyugodt környezet és a Budapesthez való közelség. Ez meghatározta a községrész üdülő jellegét. Olyan hírességek találtak otthonra itt a Visegrádi hegység lábánál, mint például a festő Ferenczy család és az építész Pollack Mihály. Az 1960-as évektől máig ható fővárosi migráció, viszont alaposan felduzzasztotta az agglomerációba tartozó településrészt. A község lakossága pedig az 1990-es években, elsősorban az Erdélyből érkezőkkel gazdagodott, napjainkban pedig egyre népszerűbb a fővárosból kiköltözők körében. Így Tahitótfalu község lélekszáma mára meghaladta a 6000 főt.

A falu a Kis-Duna két oldalán fekszik, Tótfalu a Szentendrei-szigeten, Tahi pedig a jobb parton, a Visegrádi hegység lábánál. A két településrészt híd köti össze. Ebből az elosztásból adódóan két óvodai épületben történik a gyermekek nevelése. Az Epreskert Óvoda Tótfaluban, az Almáskert Óvoda Tahiban működik. Mindkettő könnyen megközelíthető, rendezett, szép környezetben található.

### **Személyi feltételek:**

Törekszünk rá, hogy folyamatosan biztosítsuk a csoportonkénti 2 fő óvodapedagógust, 1 fő dajkát és három csoportonként az 1 fő pedagógiai asszisztent. Az óvodákban folyó munkát segíti még 1 fő pszichológus, 1 fő gyógypedagógus-logopédus, 1 fő óvodaitkár, 1 fő konyhai alkalmazott és 2 fő kertész-karbantartó.

Az óvodák nyitvatartási ideje 11 óra. A pedagógusok átfedési idejét úgy szervezzük, hogy a gyermekek biztonságát és az óvodai élet szervezését segítse. Az intézményben szükséges felszereléseket, tárgyakat rendelet szabályozza.

### **Epreskert Óvoda:**

Az Epreskert Óvoda a Petőfi Sándor utcában, 4 csoportban fogadja a gyermekeket.

Az óvoda épülete több mint 100 éves, parasztház jellegű. Látványában hasonló a szomszédos falusi házakhoz. Az óvodához tágas kert tartozik, sok fával és nagy füves területtel, ami segíti a gyermekek egészséges fejlesztését, mozgásigényének kielégítését.

Az óvoda közel van a Dunához, így a gyerekeknek lehetőségük van közvetlenül tapasztalatokat szerezni a vízpart növény- és állatvilágáról.



Az óvodában csoportonként 2 fő óvodapedagógus és 1 fő dajka biztosított, még 1 fő pedagógiai asszisztens, 1 fő konyhai alkalmazott és 1 fő kertész-karbantartó is segíti a munkát. A főigazgató és az óvodatitkár irodája ebben az óvodában található meg.

### **Az óvoda tárgyi feltételei:**

A tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges tárgyi feltételeket.

Elvárásainak minden óvodában természetesnek kell lenniük: a felszerelt udvar (mászókák, homokozó, hely a szerepjátékokhoz), betonos, füves rész, a csoportszobákban biztosítani kell az elkülönült játszó helyeket, melyek a nyugodt tevékenységek alapfeltételei.

Kellő mennyiségű játék kell a gyermekek benti és kinti tevékenységeihez. A boltban kapható képességfejlesztő játékokon kívül, az óvodapedagógusok is készítenek különböző eszközöket, melyek a differenciált képesség fejlesztéshez nélkülözhetetlenek.

Az óvoda eredetileg egy csoportszobával indult később bővítették ki 3, majd 4 csoportra.

Az átépítés során helyiségeink felnőtt öltözővel, mosdóval, nevelői szobával, logopédiai teremmel, vezetői irodával és mosókonyhával bővültek. Csoportszobáink mérete: 1 kis méretű a legkisebbeknek, 2 normál méretű és 1 galériás, tágas terem a legnagyobbaknak. A csoportszobák több funkcióval: a játék, az étkezés és a pihenés - alvás színhelyei.

Az Almáskert Óvodával ellentétben, abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy hetente egyszer gyermekeink lehetőséget kapnak, hogy a tornacsarnokban tornázhassanak.

A csoportszobák berendezése megfelelő, az elhasználandó bútorokat lehetőségeink szerint folyamatosan cseréljük. Fejlesztő eszközök, játékok mennyisége megfelelő, minőségük jó.

### **A nevelő munka eszközei:**

- a zenei neveléshez használt eszközök megfelelőek, folyamatosan bővítjük azokat,
- a vizuális tevékenységet segítő feltételrendszerünk megfelelő, de folyamatos pótlásra szorul,
- munka jellegű tevékenységhez gyermek méretű eszközök részben biztosítottak.

### **Almáskert Óvoda:**

Az Almáskert Óvoda az Almásy László utcában működik, 5 óvodai csoporttal, három épületben. Az épületek között kert található, fákkal, bokrokkal és füves területtel. Óvodánk egyaránt közel van a Dunához és az erdőhöz, melyek rengeteg lehetőséget adnak tapasztalatszerzésekre, sétákra, kirándulásokra. Az óvodai csoportokban biztosított 2 fő óvodapedagógus, 1 fő dajka létszám, illetve 2 fő pedagógiai asszisztens és egy fő karbantartó-kertész segíti a munkát. Törekszünk a fluktuáció csökkentésére a csoportokban dolgozók tekintetében, hiszen tudjuk, hogy a személyi állandóság a gyermekek számára biztonságot jelent.

### **Az óvoda tárgyi feltételei:**

Az 5 csoportszobából 2 nagyobb és 3 kisebb méretű. A csoportszobák több funkciót töltenek be: játék, testedzés, étkezés, pihenés, alvás.

A csoportszobák berendezése megfelelő, lehetőségeink szerint folyamatosan cseréljük az elhasználandó bútorokat. Fejlesztő eszközök, játékeszközök mennyisége és minősége jó.

A csoportok részére a szociális helyiségek biztosítottak: 3 nagy méretű öltöző, 4 mosdóhelyiség.

Raktározási lehetőségek megfelelőek. A tárolókonyhák mérete és felszereltsége megfelelő. Külön tornaszoba nincs. Nevelői szoba nincs, a szülők fogadásának lehetősége nehézkes. A felnőtt öltöző részben ideiglenes kialakítású.

### **Szakmai eszközök:**

- zenei nevelést biztosító feltételrendszerünk folyamatosan bővül, megfelelő,
- vizuális nevelést, művészeti tevékenységeket segítő feltétel rendszerünk kielégítő, folyamatos pótlása szükséges,
- mozgásfejlesztést segítő eszközök mennyisége és minősége megfelelő,

- munka jellegű tevékenységek eszközei, gyermek méretű munkaeszközök beszerzése folyamatosan történik.

A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelve helyezzük el. A szükséges berendezések, eszközök beszerzését részben önkormányzati támogatásból, részben pályázati és alapítványi bevételekből oldjuk meg.

(Kötelező eszközjegyzék a dokumentum végén)

### **Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése**

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek.

A gyermeket saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg: ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

### **Az óvodapedagógus modell szerepe**

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indikáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket preferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. A gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvodapedagógusoknak napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítéka a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még a nagycsoportosok is igénylik a metakommunikáció eszközeit (simogatást, szeretgetést, ölelést). A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét.

### **Milyen legyen az óvodapedagógus személyisége?**

Gyermek szeretetének alapja, elfogadni olyannak amilyen, s nem olyannak, amilyennek lennie kellene. Legyen őszinte érdeklődésű az egyes gyermek iránt. Jellemezze elmélyült elemzési készség, pedagógiai – pszichológiai szaktudás. Vezérlés, irányítás helyett a „segítés” készsége motiválja, de mindig csak ott és annyit tegyen, amennyit a gyermek fejlettsége igényel. Tudjon differenciálni elvárással, szervezéssel, módszerekkel, (ne a gyermeket differenciálja).

Metakommunikációs készsége fejlett legyen, a gyermek meghallgatásán legyen a hangsúly, ne a magyarázaton. Tudja, merje bevallani és elfogadni kudarcait és hiányosságait. Legyen képes saját magából, munkájából meríteni, saját örömeire végezze munkáját (ne kívülről várja csak).

Parancs helyett – irányít, döntés helyett – megbeszél, utasítás helyett – felkínál.

Legyen hiteles: ne adjon alkalmat arra, hogy a nevelőtársak (szülők) csalódjanak az óvodapedagógusban.

Legyen toleráns.

### **Az óvodapedagógus és a pedagógiai munkát közvetlenül segítők együttműködése**

A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során, a dajka és a pedagógiai asszisztens munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert őket a pedagógiai munka közvetlen segítőinek tekintjük, akik - éppúgy, mint az óvodapedagógus-, magatartásukkal, teljes lényükkel, beszédstílusukkal, öltözködésükkel hatást gyakorolnak a gyermekekre.

### **A gyermek és a pedagógiai munkát közvetlenül segítők kapcsolata**

Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka és a pedagógiai asszisztens közvetlenül és tevékenyen részt vehessenek, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyenek az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudniuk kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvodapedagógusok a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

### **A gyermek-gyermek kapcsolat**

Arra törekszünk, hogy a kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze.

### **A környezetben élők hatásai**

A gyermekek otthoni környezete, szociális háttere is fontos befolyással van arra, hogy milyen feladatokat, célokat tud egy óvoda kitűzni. Településünk társadalmi szerkezetében vegyes képet mutat. A mezőgazdasággal foglalkozók aránya is számottevő, de napjainkra már kialakult egy jelentősebb vállalkozói réteg is, a községbe beköltöző lakók városi munkahelyeken dolgoznak, (alkalmazott, értelmiségi réteg), vannak szociálisan hátrányos helyzetű családok is.

Ahány szülő, majdhogynem annyi elvárás. Nagyok az elvárások mind a szülők, mind az iskola részéről. A változások a családokat is elérték, sok esetben nem jut elegendő idő a gyerekekre, így sokszor az óvodára hárul az a feladat, hogy 3 év elteltével mentálisan, szociálisan, értelmileg éretten kezdjék el az iskolát a gyerekek. Meg kell találnunk a középutat és fel kell vállalnunk, hogy a mi „megrendelőnk” a gyermek, elsősorban az ő igényeit kell figyelembe vennünk, fejlődési üteméhez igazodva kell nevelnünk, fejlesztenünk.

## **III. Az óvodai nevelés feladatai**

### **3.1. Az egészséges életmód kialakítása**

Mai életünkben felértékelődött, fontossága hosszú távon meghatározza a felnövő gyermekek önmaguk által kialakított életstílusát. Az egészséges életmód magába foglalja a környezettel való harmonikus együttélést, a természet szeretetét és védelmét. Az egészség számunkra testi-lelki és szociális elégedettséget, harmóniát jelent, nem csupán a betegség hiányát.

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermeknek sajátos életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak.

#### **Feladataink:[1]**

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése,
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,

- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

### **Az egészségfejlesztés területei:**

- egészséges táplálkozás,
- mindennapos testnevelés, testmozgás,
- személyi higiéné,
- testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás, erőszak megelőzése,
- baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás.

Folyamatosan alakítjuk, szépítjük az óvodai környezetünket, bevonva a gyermekeket is.

A nyugodt légkör megteremtésének alapvető feltétele a megfelelő napirend, melyet a gyermek élettani szükségleteinek figyelembevételével szervezünk meg. Úgy alakítjuk, hogy lehetővé tegye az elmélyült, nyugodt, hosszan tartó játékot is. Az óvodapedagógus személyisége meghatározó a nevelőmunkánk sikeressége szempontjából. Teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a gyermekekre. Segítője a dajka, aki szintén nevel és hat a csoportra, tisztában van a pedagógus nevelési elképzeléseivel, módszereivel.

A gondozási feladatok végzése az óvodában dolgozó valamennyi felnőtt feladata.

A gondozás, a gyermekkel való törődés az első kapocs, ami közel viszi a felnőttet a kicsihez. Addig nem fejleszthető a gyermek, amíg nincs biztonságérzete, komfortérzete, amíg valamennyi testi szükséglete nincs kielégítve.

Az óvodai csoportban azt kell biztosítani a folyamatos, rugalmas napirenddel, hogy a gyermekek jó légkörben, várakoztatás nélkül, szükségleteiknek megfelelően végezhesék a tisztálkodással, WC-használattal, öltözködéssel kapcsolatos teendőiket

### **Kialakítandó és rögzítendő szokások**

#### **Táplálkozási szokások:**

- megfelelő mennyiségű folyadék biztosítása a nap bármely szakában,
- minden nap gyümölcs fogyasztás biztosítása,
- kulturált étkezési szokások biztosítása,
- esztétikus, alkalomhoz illő teríték,
- helyes, korcsoportnak megfelelő evőeszköz használat,
- nyugodt étkezés,
- étkezés közbeni helyes viselkedés,
- segédkezés, majd önálló munkavégzése (naposi, és önkiszolgáló munka).

#### **Higiénés szokások:**

- étkezések előtt és után, egyéb szennyező tevékenységek alkalmával mosdó használata, ügyelve a ruha tisztaságára,
- alapvető higiénés szokások kialakítása, megszilárdítása: wc használat, kézmosás, fogmosás, fésülködés,
- környezeti higiéné: allergén anyagok kiszűrésével a felületek napi rendszerességű tisztán tartása,
- a betegségek megelőzése érdekében higiéniai szokásokat alakítása,
- az időjárásnak megfelelő öltözködésre nevelés.

#### **Mozgás:**

- szabad levegőn való tartózkodás,
- tornacsarnok kihasználása (Epreskert Óvoda),
- a mozgásfejlesztő játékok használata,

- mindennapos mozgás,
- testnevelési, mozgásos játékok szervezése,
- séták, kirándulások szervezése,
- a középső- és nagycsoportosok részére úszásoktatás szervezése, a dunabogdányi tanuszodában, a szülők választása alapján.

#### **Alvás, pihenés:**

- nyugalom, csend, és jó levegő biztosítása,
- a gyermekek gerincét egyenesen tartó ágyak használata,
- alvókák, otthoni alvást segítő játékok beengedése kiscsoportban, a befogadás segítése.

#### **A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk:**

- csapok elzárása,
- fölöslegesen ne égjen a villany,
- levegő minősége a csoportszobában,
- közvetlen környezetünk tisztántartása (csoportszoba, udvar),
- szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás,
- újrahasznosítás.

#### **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:**

- a gyermekek szokásává válik a rendszeres, gondos, önálló tisztálkodás és higiénés szokások igénye,
- megszilárdul az étkezés közbeni kulturált magatartás,
- kialakul az önállóság a vetkőzés és öltözködés területén,
- törekednek környezetük esztétikus kialakítására, vigyáznak a rendre és tisztaságra,
- a gyermekek szokásává válik a rendszeres gyümölcs és zöldség fogyasztás.

#### **Feladataink:**

- az egészséges óvodai környezet megteremtése,
- a nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása,
- a gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása,
- a gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése.

### **3.2. Érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelés**

Mindennapi pedagógiai tapasztalataink igazolják, hogy az azonos életkorú gyerekek között is eltérések vannak személyiségük fejlettsége terén. Az egyén boldogulása függ attól, hogy rendelkezik-e az önelemzés, önértékelés és az önfejlesztés képességével.

Nevelőmunkánkban fontos, hogy mennyire tudjuk engedni és elfogadni a gyermekek önálló törekvéseit. Hol vannak az ésszerű korlátok, amelyen túl a gyermek már sérti a csoport többi tagjának érdekeit. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

#### **Célunk:**

- a szűkebb és a tágabb környezetükben eligazodó, önérvényesítő, egészséges önbizalommal rendelkező, kapcsolatokat kialakító, együttműködő és alkalmazkodó gyermekek nevelése,
- az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családias légkör megteremtése a befogadástól az óvodáskor végéig,
- a gyermek - gyermek, felnőtt - gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

## **Feladataink:**

- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- bensőséges, családi, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör biztosítása,
- a gyermekek beilleszkedésének segítése az óvodapedagógus és a dajka gondoskodó, szeretetteljes magatartásával,
- a gyermekek nevelése annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól,
- pontos, körülhatárolható szokás és normarendszer kialakítása, mely növeli a gyermekek biztonságérzetét,
- közös élményre épülő, tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és norma rendszerének megalapozása,
- a természet szépségeire való rácsodálkozás, az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tiszteletre és becsületre való hajlam kialakítása,
- a gyermekekben megfelelő önfegyelem, önbizalom, önértékelés kialakítása,
- a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése megfelelő szakemberek közreműködésével, az esélyegyenlőség biztosítása,
- egyéni fejlődési ütem figyelembevételével a szocializáció segítése,
- a gyermekek minél gazdagabb kapcsolatrendszerének kialakítása,
- a konfliktushelyzetek megfelelő kezelésének segítésére, mentálhigiénés és drámajátékok alkalmazása,
- a magyarság, a magyar nép kultúrájával és hagyományával való megismertetés,
- társas kapcsolatok nyomon követése és szociometriai felmérés készítése, értékelése, feladatok kijelölése (középső és nagycsoportos korú gyermekeknél),
- a különbözőségek megértetése, tiszteletben tartása,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében, szükség szerint együttműködés az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültségű szakemberekkel.

Az óvodapedagógus a különféle cselekvésekben is biztosítsa a nyugalmat, az ingerek ne okozzanak a gyermekben zaklatottságot.

A gyermekeknek legyen lehetősége minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani. A nehezen motiválható gyermekekre szenteljen figyelmet az óvodapedagógus, hogy mielőbb kiderítse érdektelenségük okát, mert befolyásolásukat csak így tudja elindítani.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak úgy alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van a dajkának, az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

A gyermek neveléséhez először meg kell teremteni a jó kapcsolatot a családokkal, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együttneveléshez. Bizalmas kapcsolatban a gyermekek egyéni jellemzőit megismerheti az óvodapedagógus, ami elengedhetetlen feltétele az egyéni nevelésnek.

Gyermekeinket arra neveljük, hogy megértsék, elfogadják, hogy az emberek különböznek egymástól.

## **A felnőtt – gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:**

Az óvodapedagógus próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermekeket. Rávezető kérdésekkel igyekezzon elősegíteni a megértést, az átérzést. Így elérhető, hogy a gyermekek igénye, akaratja nincs visszaszorítva, hanem más irányba terelhetővé válik.

Az óvodapedagógus magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.

A gyermekek tevékenységéhez az óvodapedagógus biztosítson nagy szabadságot, a pontos határok megjelölésével. A határokat meg kell védeni a gyermeki respektálás érdekében. Tehát a nagy szabadság, a világos határok azt jelentik, hogy az óvodapedagógus röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazza meg azt, amit akar, vagy amit nem akar.

Az óvodapedagógus a többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat, következményeket. Ugyanakkor adja meg a lehetőséget a javításhoz.

Alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak. A gyermekek érdeklődjenek a közösség érdekében végzendő feladatok iránt, érzelmileg éljék át a közös aktivitásból eredő célok teljesítését. Örömmel és érdeklődéssel kapcsolódjanak be a közös együttlétekbe.

Az óvodapedagógus formálja a gyermekek érzésvilágát, a kialakult összeütközések feldolgozása során kellő odafigyeléssel, kivárással hallgassa meg, hogy a gyermekek saját felelősségérzete és konfliktuskezelő képessége erősödjön.

Az óvodapedagógus bátorítson minden gyermeket a csoporton belül, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon.

Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet az agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.

A felnőtt – gyermek társalgásában világos, egyértelmű, építő, előrevivő megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság tárgyilagos megnevezésével, az ok kiemelésével.

Biztosítson az óvodapedagógus minden gyermeknek személyes perceket, hogy a jó kapcsolatot megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a mások és a saját érzések elfogadása, illetve megfogalmazása is kapjon hangot.

A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő társ megbecsülése, értékelése, a közös engedmény keresése, melyből mellőzendő a megbántás, hibáztatás, gyakori bírálgatás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás.

A gyermek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalma és az a szemlélete, ami a sikert észre veteti és a sikertelenséget segít elviselni.

Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak és változásra képessé váljanak.

### **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:**

- ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez, ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra,
- a gyermekeknek igényévé válik a helyes viselkedés és cselekvés szabályainak betartása,
- egymást figyelmeztetik a szabályok megszegése esetén,
- a felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival,
- konfliktusos helyzetben társaikkal egyezkednek,
- érdeklődnek társaik, barátaik iránt, ha az óvodán kívül találkoznak, szeretettel köszöntik egymást,
- a csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadják,
- igényükké válik a tevékenységekben való részvétel és együttműködés,
- a tevékenységeket türelmesen, a megbeszéltek alapján befejezik, képesek nyugodtan ülni, figyelmesen meghallgatni a felnőttek, gyermekek közléseit,
- szavak nélkül is értik környezetük jelzéseit, érzéseit,
- a közösségért szívesen dolgoznak, bíznak önmaguk képességeiben,
- értékelik saját tetteiket és az eléjük tárt magatartási példákat,
- érvényesítik kezdeményező készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket,
- igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat,
- szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre<sup>[2]</sup>.

### **3.3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása**

Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósul, mert a nevelés eszközeinek és a gyermeki tevékenységrendszernek is tartalmát képezi. Változatos formában, komplex módon, sok beszélgetéssel, játékkal, a spontán helyzeteket is kihasználva gazdagítjuk, kreatívabbá formáljuk óvodásaink kifejező készségét, szókincsét, verbális alkotó készségét.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes minta adással és szabály közvetítéssel – az óvodai nevelő tevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

### **Célunk:**

Olyan gyerekek nevelése, akik szabad önkifejezésre képesek, meg tudják fogalmazni élményeiket, tapasztalataikat, kialakul tanulási vágyuk, képességük, kreatív személyiségük. Az életkoruknak megfelelő beszédészleléssel, beszédmegértéssel, kifejezőkészséggel rendelkezzenek. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

### **Feladataink:**

Az értelmi nevelés további feladatai, egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

- Szabad önkifejezés, közlési vágy, kapcsolatteremtési készség elősegítése,
- a gyermekek kommunikációs, metakommunikációs képességének fejlesztése,
- szókincsbővítés, alapozó funkciók megteremtése,
- anyanyelvi játékok alkalmazása,
- sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása,
- mindennapos mesehallgatás biztosítása, bábszínház, könyvtár, színvonalas előadások látogatása, meghívása,
- differenciált, egyéni képességek szerinti fejlesztés.

A gyermek számára biztonságos, ingergazdag környezetet teremtünk, ahol lehetőséget biztosítunk, hogy kibeszélje magát. Az óvónő kérdéskultúrájával beszédre, gondolkodásra készíti a gyermekeket. Kérdéseire folyamatosan választ kap, szabad önkifejezési vágyát érvényesítheti. Körültekintő odafigyeléssel további beszélgetésre ösztönözzük a gyerekeket. Spontán és tervezett helyzetek (beszélgető kör, önálló mesemondás) kialakításával segítjük gondolatainak kifejezését. Pozitív mintaadással és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) fejlesztjük beszédkultúrájukat. A beszédfejlődésben lemaradt gyermekek fejlesztését, óvodánk gyógypedagógus-logopédusa végzi.

### **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:**

beszédükben megjelennek a főnevek, igék, melléknevek, számnevek, megfelelő tempóban, hangnemben, hangsúllyal beszélnek kifejezve érzelmeiket, gondolataikat, beszédükben megjelennek az elvont fogalmak és az ok-okozati összefüggéseket jelölő szavak, érdeklődést mutatnak az új és ismeretlen kifejezések iránt, a könyveket szívesen nézegetik, mesélnek a képekről, élményeiket képi ábrázolásban jelenítik meg, kialakul a nyelvi fejlettségük, írás, olvasás iránti érdeklődésük.



## IV. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve, aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladat rendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében, megvalósítandó feladatunk.

### A feladatrendszer elemei:

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munkatevékenység
4. Szabadidős tevékenység.

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek, együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. A gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem a nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

### 4.1. Játék

A játék a 3-7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége.

A játék olyan komplex tevékenység forrás, melyet tudatosan fel kell használnunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a szellemi alkotást is tevékenységként fogjuk fel a játék során. Minden gyermeki tevékenység, beleértve a játékot is, felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek, tárgyi lehetőségek megteremtését, amelyek hatására a gyermek spontán tevékenysége önmagától beindul. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

A gyermeki spontán játékok mellett, az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított játék a játékhelyzetekből kiinduló irányított tanulásra is lehetőséget kínál. **Jót és jól játszani ez a gyermek dolga az óvodában.** A játék kicsiben maga az élet: az, amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységben éljék meg. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvodapedagógus tudatos, átgondolt munkáját feltételezi.

A játék a személyiségfejlesztés alappillére. Ezen belül fejlődnek értelmi képességeik, érzelmeik, beszédük, viselkedésük, ízlésük, társas kapcsolataik. A játékban a gyermek jól érzi magát, s ez által önkifejezésének ez a legfőbb formája és forrása.

A pedagógusok, a pedagógiai munkát segítő munkatársak és a szülők feladata is, hogy a gyermeknek a szabad játékhoz való jogát biztosítsa.

Szükséges a folyamatos megerősítés, segítségadás, a konfliktusok feloldásának segítése és az eszközök biztosítása. A gyermekek szabad játéka leggyakrabban közösségi játék, de tisztelnünk kell az egyedül játszókat is. A szabad játékba csak az adott gyermek és szituáció ismeretében avatkozhatunk be.

### Célunk:

A gyermekek elemi pszichikus szükséglete, a szabad játék minél optimálisabb szintű kielégítése a megfelelő feltételek biztosításával, játéktámogató magatartással, reflektív attitűddel, a szülők szemlélet formálásával.

### Nyugodt légkör:

Az egész óvodai életnek elengedhetetlen feltétele. Ennek érdekében nagyon fontos az együttélés alapvető szabályainak, szokásainak kialakítása, biztosítani minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerülni a nemi sztereotípiák erősítését és elősegíteni a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását. A természetes, hiteles, érzelemgazdag magatartás megalapozza a biztonságot nyújtó óvodai légkört.

### **Hely és idő:**

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával kezdődik. A rugalmas napirend jól biztosítja a játék folyamatosságát. Addig folytatódhat a kedvelt tevékenység, amíg az a gyermek számára érdekes, élményt és örömet adó. Megszokott helye van a különböző tevékenységeknek, így nem zavarják egymást. Állandó helye van a mesélésnek, dramatizálásnak, bábozásnak is. Nyugodt, zavartalan helyet biztosítunk a képességfejlesztő játékoknak, a vizuális tevékenységeknek. Ezek eszközei a nyitott polcokon, a nap folyamán bármikor használhatóak, elérhetőek. Az összegyűjtött tárgyak, termékek, növények külön helyet kapnak, amit a gyerekekkel közösen átrendezünk, változtatunk az évszakoknak és igényeknek megfelelően. Rugalmasak vagyunk a játék igényekhez igazodva a játszóhelyek kialakításában, asztalok, székek, könnyen elmozdítható bútorok átrendezésével a kívánt játék témának megfelelően. A napi életszervezésben törekszünk arra, hogy minél több időt kapjanak az udvari játéktevékenységre. A megnövekedett hely, a nagyobb önállóság, a helyhez kötöttség feloldása, komplex, szabadabb játék lehetőségét biztosítja.

### **Játékeszközök:**

A tudatos óvodapedagógusi munka lényeges eleme a játékeszközök kiválasztása, biztosítása. Ez nagy felelősség, hiszen az, hogy a gyermek mikor, mivel játszik, milyen eszközökkel találkozik az lényegesen befolyásolja minden irányú fejlődését. Az eszközök kiválasztását a gyermekek általános és egyéni fejlettségét és a különböző játékeszközök fejlesztő hatását is figyelembe vesszük. A játékeszközök szabad megválasztásával az elmélyült, hosszan tartó játékot, a játék zavartalanságát segítjük elő. Lényeges, hogy megfelelő számú játékeszközt biztosítsunk, a konfliktusok elkerülése érdekében.

### **Játékformák:**

- gyakorló játékok,
- konstrukciós játék,
- szimbolikus játékok (színlelő, szerep, fantáziajáték, bábozás, dramatizálás, alkotó játékok, barkácsolás),
- szabályjáték.

Kiscsoportban a gyakorló játék a legjellemzőbb, de nagy hangsúlyt kapnak a szimbolikus játékok, melyek fokozatos bővítésével érhetjük el a nagycsoportosok által kedvelt szerep- és szabályjátékok kialakulását.

### **A pedagógus által kezdeményezett játék:**

Gondoskodunk az adott feltételek, körülmények biztosításáról, rugalmasan kezeljük és korosztálytól függően, a gyerekekkel határozzuk meg:

- a célt,
- a témák, a helyek alternatíváit,
- a felhasználható eszközök többségét,
- a szabályokat.

### **A gyermek szabadon választ:**

- a részvételben,
- a felkínált szerepben,
- a játékszituáció elfogadásában,
- a játék idejében,
- játszótársat.

A kezdeményezett játékokban együtt játszunk a gyermekekkel.

#### **Feladataink:**

- nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése,
- napirenden belül elegendő hely és idő biztosítása a szabad és alkotó játék számára,
- játékhöz szükséges eszközök folyamatos biztosítása,
- ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához,
- egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében,
- gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartása,
- szükség és igény esetén bekapcsolódás a játékba, mintaadás és együtt játszás a gyermekekkel,
- a gyermekek viselkedésének megfigyelése,
- szükség esetén az óvodapedagógusi beavatkozás modellnyújtó, játékezdeményező, támogató, ösztönző, engedő, elfogadó, ötleteket felkínáló játszótársi kapcsolat,
- szükségszerű beavatkozás a játékba, ha a gyermekek veszélyeztetik egymás testi épségét, ha agresszívok egymással, vagy szóbeli kommunikációjuk nem megfelelő.

#### **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:**

- képesek a játékszabályokhoz alkalmazkodni,
- játékaikban megjelennek a felnőttek tevékenységei,
- játék során társaikkal összehangolják cselekvéseiket,
- a barkácsolás természetes része a játékoknak,
- a maguk készítette eszközöket felhasználják további játékokban,
- megértik és elfogadják mások véleményét, elgondolását,
- képesek lemondani egy-egy kedves játékszerről is,
- önállóan is képesek játékok megszervezésére és lebonyolítására.

Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony tanulást.

Óvodáskorban, a játék tartalmában és formájában is változik. A szerepjáték sajátosságainak megjelenésében mennyiségi és minőségi különbségek adódnak. A kicsiknél a cselekvés egy mozzanatát ragadják meg szerepnek, nagyobbaknál a tárgy (játékeszköz) szerep motiválja a témát. 5-6-7 éves korban a szerep a legfontosabb, a szerepnek keres eszközöket, tevékenységi formákat. Játék közbeni csoportosulási formákban is fejlődés mutatkozik. A kicsik eleinte egyedül játszanak, később egymás mellett de egymástól függetlenül, majd egymással laza kapcsolatban. A szerepjáték magasabb foka, a több gyermek együttesen szervezett játéka.

#### **4.2. A tevékenységben megvalósuló tanulás**

A 3 -7 éves korú gyermek legfőbb tevékenysége a JÁTÉK. A tanulási lehetőséget az óvodai nevelés egész napi tevékenységébe, a játékba integrálva biztosítjuk a gyermek számára.

Játék közben szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás azonban szélesebb értelmű annál, hogy csupán a játékkal való összefüggéseinek keresztül értelmezzük.

A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán, vagy irányított módon tanuljon a gyermek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének.

Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségben és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyerekek. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. A tanulás alapja a megismerő folyamat és a tevékenység, cselekvés összekapcsolódása. A 3-4 éveseknél a cselekvések, tevékenységek bemutatása,

5 év körül a bemutatás és magyarázat együttesen, míg később már a magyarázat is hatékonyan ösztönöz tevékenységre, eredményez tanulást.

Mivel a tevékenységeken keresztül szerzett ismeretek a leghatékonyabbak, a gyermek természetes érdeklődését, kíváncsiságát célozzuk meg.

A belső motiváció a biztosítéka a tanuláshoz való pozitív viszonyulásnak. Az óvodapedagógus felelőssége, hogy ez a pozitív viszony megmaradjon. Ezért a tanulási folyamatban úgy segítjük a gyermekeket, hogy a feladat megoldása erőfeszítést igényeljen, de szükség esetén kapjon segítséget. Nem tálcán kínált megoldásra van szükség, hanem együtt gondolkodásra, meghagyva a tévedés, az önkorrigálás jogát és lehetőségét.

Figyelnünk kell arra, hogy a nehézség a gyermeket újra próbálkozásra ösztönözze és ne meghátrálásra. Az óvónők értékelésének is azt a hitet kell kifejeznie, hogy hisz a gyermek fejlődésében és abban, hogy képes az eredményes munkára.

A tanulás feltételeit az óvodapedagógusnak kell megteremtenie. A nyugodt légkör biztosítéka annak, hogy a gyermek és az óvodapedagógus is különösebb zavaró tényezők nélkül a tanulásra koncentrálhasson. Mik ezek a tényezők?

A gyermeket meg kell tanítani játszani. Ez nem könnyű feladat, mert nem mindegy, hogy a gyermek ismeri-e játékokat, használatuk módját, a szabályokat, vagy - mint a mi gyerekeink többségét - a játék elemi szabályaival is nekünk kell megismertetni. Ha már tudnak elmélyülten játszani, az óvodapedagógus akkor vonulhat ki és léphet tovább.

Jól átgondolt szokásrendszert kell kialakítanunk. Legfontosabb szabályaink: halkan beszélgessenek egymással, így nem zavarják a más tevékenységet folytató társaikat. Kisebb konfliktusokat próbálják önállóan megoldani, ha nem sikerül, kérjék az óvodapedagógus segítségét.

A csoportszobákat úgy próbáljuk kialakítani, hogy a játszóhelyek jól elkülöníthetőek legyenek. Csak így tudnak nyugodtan, egymás zavarása nélkül játszani. Mivel csoportszobáink méretei különbözőek, a kisebb csoportokban a tevékenységekhez könnyen átrendezhető bútorokkal biztosítjuk a helyet. A tanuláshoz is állandó, viszonylag elkülönített helyre van szükség.

Az érdeklődés, kíváncsiság életkori sajátosságainak kielégítésére, a kötetlenség nyújt megfelelő időt. Az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek játékidőben zajlanak úgy, hogy nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után, visszatérhetnek eredeti játékukhoz, vagy újat kezdenek.

Az óvodában a tanulás folyamatos, mert minden helyzetben utánoz, tapasztal, tevékenykedik a gyermek. A játéktevékenységek és az óvodapedagógus által tervezett tevékenységek, ugyanabban a tevékenységközpontú rendszerben folynak.

Kivételt képez a fokozatosan kötelezővé váló szervezett mozgásfejlesztés minden korcsoportban, és 5-7 éves kortól a környezet téri, formai, mennyiségi összefüggéseit rendszerező, matematikai tartalmú mikrocsoportos, vagy egyéni foglalkozás (egy héten egyszer). A több személyt igénylő énekes játékokat is közvetve kötelező módon játsszuk a gyerekekkel 4-6 éves kortól.

A kötetlenség a gyermek számára önkéntességet, választási lehetőséget jelent a tevékenységek közül. A kisebbeknek azt is jelenti, hogy felállhatnak az asztaltól, vagy a tevékenység helyéről és elmehetnek, ha akarnak (természetesen csak akkor, ha a kapott vagy választott feladatukat befejezték).

Az 5-6 évesek – akik tankötelessé válnak – csak akkor mehetnek el, ha elvégezték a feladatokat, amit az óvodapedagógus nekik tervezett. Az ő esetükben követelmény, az önfegyelemre épülő szándékos figyelem, kitartás, feladattudat, szabálytudat, feladattartás erősítése, mint az iskola megkezdéséhez szükséges magatartás.

### **Tanulási helyzetnek tekintjük:**

- a spontán játékos tapasztalatszerzést,
- az óvodapedagógus kezdeményezéseit,
- a játékos tevékenységeket, tapasztalatszerzést (válogatás, azonosítás...),
- a sajátos szerkezetű tapasztalatszerzést (önkiszolgálás, megbízatás.. ),
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelést, tapasztalatszerzést, felfedezést,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzést,
- a gyakorlati problémamegoldást,
- az utánzások mintá- és modellkövetést, magatartás- és viselkedéstanulást, szokások alakítását.

### **A tanulás keretei, formái:**

- kötött és kötetlen kezdeményezések,
- mikrocsoportos foglalkozások,
- beszélgetések,
- tapasztalatszerző séták,
- egyéni fejlesztés.

### **Feladataink:**

- a gyermekek előzetes ismereteit és tapasztalatait felhasználó tanulási környezet megteremtése,
- értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás),
- a gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése,
- olyan helyzetek felkínálása melyben lehetőség nyílik a felfedezésre, örömteli kutatásra,
- a gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása,
- a gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése,
- olyan tapasztalatszerzés nyújtása, amely segít a gyermeknek saját teljesítőképességének megismerésében,
- személyre szabott, pozitív értékelés, mely segíti, támogatja a gyermek személyiségének kibontakoztatását,
- a játékban megvalósuló tanulás tervezése során differenciálás, inkluzivitás és integráció megjelenése.

### **Tervezési forma: éves tanulási-, féléves nevelési- és változó időtartamban tematikus tervek, projekttervek.**

#### **A tanulási folyamat, az ismeretszerzés megtervezésében a rendező elv:**

- hagyományos: az évszakok változásai, hónapok aktualitásai, ünnepek, hagyományok, jeles napok,
- innovatív: az óvodapedagógus személyisége, elképzelése és pedagógiai szabadsága alapján.

### **A Komplex tevékenységek rendszere**

#### **Feladatrendszer:**

A tevékenységek által nevelődő gyermek felnőtt korában aktív részese lesz természeti és társadalmi környezete alakításának. A tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg.

#### **A négyes feladatrendszer elemei:**

1. Játék és tanulási tevékenység
2. Társas és közösségi tevékenység
3. Munka jellegű tevékenység
4. Szabadidős tevékenység, szabadjáték.

A fent felsorolt tevékenységek egymást átszöve érvényesülnek a nevelési folyamatban és együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát.

### **Többszemponútú megközelítés az óvodás gyermek szintjén:**

1. A foglalkozásokat problémacentrikusság és egy-egy vezető szempont megléte jellemzi,
2. A foglalkozásokon tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott témához és problémához tartozó ismereteket.

### **A komplexitást kétféle módon értelmezhetjük:**

- Beszélhetünk egy vagy több héten keresztül tartó, egymással párhuzamos tevékenységekről, ami azt jelenti, hogy van egy fő vonulata, amely köré a napi foglalkozásokat rendeljük. Ebben az esetben egy, vagy akár több héten keresztül szinte minden foglalkozás visszatérő motívuma ez lesz, így a téma más-más szempontból mindig visszaköszön, újra és újra feldolgozásra kerül.
- A másik esetben a komplexitást egy tevékenységen belül valósítjuk meg. Ezek a kezdeményezések jó alkalmat teremtenek, minél több képességterület fejlesztésére. A komplexitás tulajdonképpen gondolkodásmód, amelynek az óvodapedagógus fejében kell lennie.

### **Ez megmutatkozik:**

- az anyag kiválasztásában,
- elrendezésében,
- az anyag feldolgozási módjában,
- a kiválasztott játékokban.

## **4.3. Munka jellegű tevékenységek**

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kihasználását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkára nevelés nem más, mint a napi élet feltételeinek közös megteremtése. Miközben a gyermek önmagát, vagy munkáját ellátja rengeteg tapasztalatot szerez. Helyben, időben, térben, mozgásában állandóan alkalmazkodnia kell társaihoz. Feladat végzése során nem csak megtanulja az eszközök célszerű használatát, hanem közben természetes módon reagál a külső, környezeti szükségletekre. Segít önmagán, - egyre inkább önállóan - észrevenni, ha valamit meg kell oldania. Minden olyan önkéntesen vállalt munkát elvégezhetnek a gyerekek, amit testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek megvalósítani.

A munka akkor lesz igazán közös élmény, ha jól szervezve kialakítható, a résztvevők egyéni képességeihez igazodó munkamegosztás és a folyamatban részfeladatot vállalva, az óvodapedagógus is közreműködik. Folyamatosan tanítjuk meg a gyermekeket a feladatok elvégzésére.

Megismertetjük velük az adott munka eszközeit, azok célszerű használatát, a munka legcélszerűbb fogásait, azok sorrendjét, a munka ellenőrzésének módjait. A munka játékkal megegyező sajátosságaira támaszkodunk.

A munkakészségek és szokások kialakításakor, szem előtt tartjuk a gyermek önállóságát. Olyan munkát bízunk rájuk, amelynek a folyamatos elvégzésére és teljes befejezésére képesek. Nem végezzük el helyettük, vagy utólag jobban a munkát. A munkaterületeket folyamatosan növeljük, de eközben is fontos szempont a gyermek egyéni ütemének figyelembe vétele.

Mivel a gyermekek nem azonos készségekkel, tapasztalatokkal rendelkeznek, igen lényeges az egyéni differenciált segítségadás. Segítségünk nem menti fel a gyermeket a feladatvégzés alól, hanem rávezeti. Az egyes munkafajtákat fokozatosan vezetjük be, a munkafogásokat a gyermekeknek egyénienként mutatjuk meg, gyakoroltatjuk, s a mennyiségét fokról-fokra növeljük. A munka jellegétől függően, a csoport és az egyes gyermek fejlettségének megfelelően, értékkeljük a munkát.

### **A gyermek munka jellegű tevékenység:**

- örömmel végzett aktív tevékenység,

- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége.

## **A munka jellegű tevékenységek fajtái**

### **1. Önkiszolgálás**

- óvodáskor kezdetétől a legnagyobb jelentőséggel bír,
- a gyermekek magukkal kapcsolatos teendők elvégzését jelenti,
- öltözködés, testápolás, étkezés,
- a gyerekek saját képességük szerint, koruktól függetlenül akkor végzik, ha képesek rá.

### **2. Naposság**

- feladattudatot feltételez, összpontosítást igényel, kötelességtudatra nevel,
- közösségi megbízatás – saját és mások elismerésére nevelés,
- az egyes területek feladatait először ismerjék meg, majd egyre nagyobb önállósággal végezzék,
- kezdetben a gyerekek maguk döntenek el, kívánják-e ezt a fajta munkát végezni, a későbbiekben képességeik alapján teljesítsenek a közös munkában.

### **3. Alkalomszerű munkák**

- lehetnek közös megbízatások (pl. ajándékkészítés, kisebbek segítése, jeles napok előkészítése),
- lehetnek egyéni megbízatások (pl.: információk közvetítése, óvoda dolgozóinak segítségnyújtás),
- mindig önálló vállalkozás alapján végezzék a gyerekek, soha ne alkalmazzunk kényszerítő eljárásokat.

### **4. Növénygondozás**

- a növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttekkel,
- a kertben az évszakoknak megfelelő tevékenységeket végezzenek, nekik megfelelő méretű szerszámokkal.

### **Feladataink:**

- lehetőség biztosítása arra, hogy önkéntesen, önállóan, képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet,
- a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközök folyamatos biztosítása,
- a tevékenységekhez szükséges eszközök, a gyermekek által elérhető helyen való tárolása,
- lehetőség biztosítása a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban,
- a munkatevékenység teljes önállósággal és örömmel való végzése.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- a gyerekek örömmel vesznek részt a közös munka jellegű tevékenységekben,
- képesek alapvető személyes szükségleteik kielégítésére,
- bekapcsolódnak közös feladatokba,
- szűkebb környezetük rendje, tisztasága iránt igényesebbé válnak,
- segítenek a kisebbeknek, rászorulóknak,
- önállóan, igényesen, kötelességszerűen végzik a naposi munkát,
- szívesen közreműködnek a növénygondozásban,
- a tevékenységek gyakorisága, annak hatása megerősíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeit,

- biztonságosan használják a munkaeszközöket.

#### 4.4. Szabadidős tevékenység

A szabadidő tartalma a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Függsz a gyermek öntevékenységtől, döntésétől. A szabadidős tevékenységek legfontosabb eleme a tevékenységek közötti szabad választás lehetősége.

A szabadidős tevékenységeknek azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket, szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkadjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésére álló idővel.

Az óvodások a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek az óvodában tartózkodásuk ideje alatt. Az óvónők által felkínált lehetőségek közül (bábozás, festés, rajzolás, játéktanulás, barkácsolás, stb.) szabadon választhatnak. Az udvaron van lehetőségünk arra, hogy a csoportok együtt játszhassanak. A csoportok közötti átjárhatóság biztosításával kitágítjuk a gyermekek élet- és mozgásterét (pl. ünnepi készülődések alkalmával: karácsony, farsang), ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését.

#### Feladataink:

- elegendő idő biztosítása a szabadidős tevékenységekhez,
- megfelelő csoportlégkör kialakítása,
- a csoportok közötti átjárhatóság biztosítása,
- lehetőségek keresése a gyermekek számára a nagyobb mozgás és tevékenységi tér biztosítása érdekében,
- a választásra felkínált tevékenységek listájának bővítése, időszakonként a változások lehetőségének és szükségességének, átgondolása,
- egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel a gyermekek fantázia fejlődésének elősegítése.

Célunk, hogy megtanulják szabadidejüket hasznosan, érdeklődésüknek megfelelően eltölteni.

#### 4.5. Külső világ tevékeny megismerése

A gyermek megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a családi, a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is. A tevékenységközpontú programunk célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. Célunk: olyan érzelmi alapozottságú érdeklődési kedv felkeltése, mind a négy korcsoportban a természeti jelenségek iránt, amely kellő alapja lehet a természet- és környezetbarát életmódnak. Olyan gyermekeket szeretnénk nevelni, akik ismerik és szeretik a természetet, fogékonyak a körülöttük lévő élő és élettelen környezet szépsége iránt.

#### Alapelveink:

- a gyermekközpontúság,
- az egészséges életmód,
- a pozitív kapcsolat a természeti és társadalmi környezettel.

Mind ezekhez a tapasztalatszerzés, a megismerés, a megszerettetés útján juttatjuk el a gyermeket, fejlődési sajátosságainak megfelelően. A módszereket, eljárásokat a játékosság elvének figyelembevételével választjuk meg. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A tapasztalatszerzés lehetőség szerint a valódi



környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben (Duna-part, erdő, mező), vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Arra törekszünk, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben, élőben figyeltessünk meg. A benti feldolgozás ad lehetőséget a tapasztalatok, ismeretek alkalmazására, szervezett tanulási helyzetben, játékon keresztül.

A környezet megismerésére nevelés folyamat jellegét biztosítják a rendszeres, minél több érzékszervvel történő tapasztalatszerzések, megfigyelések, gyűjtések, melyek a környező világgal való sokszínű kapcsolatteremtés alkalmi, irányított játékhelyzetek, tájékozódó beszélgetések. Az óvodai környezeti nevelés alapozó jellegű. Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedési formák kialakítása, melyek meghatározóak a természetes és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus kapcsolat kialakításában. Ez jelenti az élőlények tiszteletét, szeretetét, az ember munkája révén létrehozott értékek megőrzését, a kialakított rend megóvását, megbecsülését, az ezzel kapcsolatos szabályok elfogadását, megtartását. Cselekedeteink, érzéseink, ítéleteink mindig példaként állnak a bennünket szerető gyermekek előtt. A nevelési folyamat alapját az évszakok változása adja, melyet hétköznapi és ünnepnapok tagolnak, aktuális eseményekre épülnek. Olyan hagyományokat igyekszünk beépíteni az óvodai életbe, melyek szebbé, gazdagabbá tehetik a gyermekek életét.

#### **Az élő-és élettelen természet nevezetes napjai:**

Föld napja, Víz napja, Madarak és fák napja, Állatok világnapja.

#### **Hagyományos ünnepek:**

Gyermekek születésnapjai, Anyák napja, Gyermeknap, Ballagás.

#### **Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:**

Márton-nap, Advent, Mikulás, Karácsony, Farsang, Télűzés, Húsvét.

#### **Nemzeti ünnepek:**

Március 15. Június 4. Október 23.

#### **Helyi hagyományok:**

Idősek napja, Advent Tahitótfalun, Szent Mihály-nap, Családi sportnap.

### **A természeti és társadalmi környezet megismerésének területei, témakörei**

#### **A gyermek és környezete:**

- család - óvoda - lakóhely – közlekedés,
- testrészek, egészségvédelem,
- emberek munkája, foglalkozása,
- környezetünk mennyiségi-, tér-, szín-, formai viszonyai,
- időjárás, természeti változások, jellemzők, az évszakok megfigyelése általi összefüggések,
- napszakok,
- növény-és állatvilág: vizek növény- és állatvilága, mező növény- és állatvilága, az erdő életközösségei,
- a környezeti elemek védelme, alakítása,
- a környezettudatos magatartás formálása, alakítása,
- a fenntarthatóság szemléletének átadása,
- Föld, levegő, élővilág, víz, település és táj,
- falusi környezetünk szépségei,
- jeles napok és hagyományok,
- élelmiszerek, zöldségek, gyümölcsök.

#### **Természetóvó jeles napjaink:**

A Zöld napok megtartásával – életkorukat, fejlettségi szintjüket figyelembe véve – tudatosítjuk a gyermekekben, hogy az élővilág védelme érdekében övnunk-védenünk kell közvetlen környezetünket (a Földünket, a vizeinket, a levegőt, az élővilágot).

- Állatok világnapja (október 4.)
- Víz világnapja (március 22.)
- Föld világnapja (április 22.)
- Madarak és fák napja (május 10.).

#### **Színhelyei:**

- az óvoda termei, udvara,
- a környező utcák, házak,
- kertek, baromfiudvar, gazdaságok,
- faluház,
- posta, üzletek,
- környező hegyek, mezők, mezőgazdasági területek,
- Duna-part,
- közeli múzeumok, helyi időszakos kiállítások.

#### **A környezeti neveléshez kapcsolódóan, természetes élethelyzetben tanítjuk meg a gyermekeket a helyes viselkedésre:**

- Az utcán halkán beszélgetünk.
- A járda belső oldalán haladunk.
- Nem akadályozzuk a forgalmat.
- Engedjük előre az idősebbeket.
- Köszönjenek az ismerősöknek!
- Ne szemeteljenek!
- Védjék, óvják környezetünket.
- Hogyan viselkedjenek a járművön?
- Hogyan viselkedjenek a múzeumokban, üzletekben, színházban, erdőben? Stb.

#### **Feladataink:**

- olyan feltételek megteremtése, amelyek lehetővé teszik minél több tapasztalat szerzését a természetben,
- tudatos törekvés arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből,
- eszköz és lehetőség biztosítása a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedéshez,
- a foglalkozások lehetőség szerinti szabad természetben való megszervezése,
- feltételek biztosítása arra, hogy az óvodában élősarok, virágoskert, akvárium működjenek,
- a környezet megismerésével, a tapasztalatok, ismeretek gyarapításával felkelti, ill. felkeltheti a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, kielégíti megismerési vágyukat, elősegíti, hogy maguk fedezhessék fel környezetük tárgyait, jelenségeit,
- a tapasztalatszerzés módja az alkalmi és folyamatos megfigyelések, kísérletek, gyűjtés természetes közegben, ill. játékhelyzetekben,
- olyan feladatok megfogalmazása, amelyek a hiányosságokat pótolják és újabb feladatok keresése, amelyek a meglévő ismereteket bővítik, a jártasságokat tovább fejlesztik,
- alkalmak biztosítása a természetvédelemmel való találkozásra,
- a természethez fűződő hozzáállás megalapozása, pozitív megerősítése (környezetvédelem),
- a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre való rácsodálkozás elősegítése,
- a gyermek önálló véleményalkotási és döntési képességének támogatása,
- helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartás alapozására, alakítására,
- a nem fenntartható és fenntartható fejlődés közötti különbség felismertetése.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, a környezetükben élő állatokat és növényeket, azok gondozását, védelmét,
- ismerik a különböző közlekedési eszközöket,
- ismerik környezetükben a fontosabb intézményeket (óvoda, iskola, orvosi rendelő, önkormányzat, templomok) és egyéb fontosabb helyeket, ezek ismeretében tudjanak önállóan tájékozódni,
- ismerik az évszakok jellemzőit, összefüggéseit az állat- és növényvilággal,
- felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit,
- felismerik és megnevezik környezetük színeit, azok sötétebb és világosabb árnyalatait,
- felismerik és megnevezik testrészeit, igényesek testük tisztaságára, ismerik saját testüket,
- felismerik a napszakokat, évszakokat, tudnak köztük különbséget tenni, összehasonlítani,
- felismerik a növényeket, évszakonkénti folyamatos megfigyelései során ismerik a növények és az évszakok, időjárás közötti összefüggéseket,
- ismerik az állatokat, többféle szempont alapján csoportosítják azokat, ismerik jellemzőiket,
- ismerik falunk főbb természeti adottságait, a Visegrádi-hegységet, a Dunát, tudják mi a folyó, sodrás, áradás, apadás,
- ismernek alapvető környezetvédelmi feladatokat,
- ismerik az ételkészítés, zöldségek, gyümölcsök, mezőgazdasági munkák fogalmát.

#### **4.5.1 Matematikai tartalmú tapasztalatok**

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Az óvodai nevelés épít ezekre a korai tapasztalatokra. A matematikai tartalmú tevékenységek során megszerzi az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatokat, elsajátítja az ehhez szükséges részképességeket, gondolkodási műveleteket, szokásokat. Tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti, társadalmi, tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól.

#### **Célunk:**

Megteremteni annak lehetőségét, hogy tevékenykedés, cselekvés során fejlődjenek gyermekeink képességei, alakuljon ki bennük pozitív viszony a későbbi matematikához úgy, hogy közben többször megélhetik, átérezhetik a felfedezés, a rátalálás, felismerés, a tudás örömeit.

Már 3-4 éves korban is adunk a gyermekeknek matematikai ismereteket, de teljesen indirekt módon, játékaikba, tevékenységeikbe ágyazva. Használjuk előttük a matematikai fogalmakat, gyakran találkoznak velük a mindennapi életben, így szinte önmaguktól ismerkednek meg velük. Ebben az időszakban az óvodapedagógus feladata az, hogy figyelje a gyermekeket és megismerve képességeiket, érdeklődésüket előkészítse és megtervezze a későbbi évek fejlesztő munkáját.

#### **Foglalkoztatási formák:**

- egyéni, (individuális),
- páros,
- mikrocsoportos.

Kis csoportokban dolgozva maximálisan figyelembe tudjuk venni a gyermekek egyéni munka tempóját. E foglalkoztatási forma lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek egyéni képességeinek megfelelően, differenciált feladatot adjunk. A gyermekeknek módjuk nyílik arra, hogy saját maguk gyűjtsenek tapasztalatokat a cselekvés során. Sok problémahelyzetet hozunk létre, ezzel aktivizálva a gyermekeket a gondolkodásra.

Alapvető követelmény a játékoság, a cselekvő részvétel.

#### **Az óvodában az életkori sajátosságok miatt a matematikatanulás több formája valósul meg:**

- utánzások, minta-modellkövető,

- spontán játékos tapasztalatszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek.

#### **Feldolgozásra javasolt témák:**

- minőségi eltérések megfigyeltetése (nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb),
- mennyiségi eltérések megfigyeltetése (sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több, a 6 több mint az 5),
- a mennyiségi eltérések megállapítása (párosítás, csoportosítás, bontás, számlálás),
- tő-és sorszámolás (10-ig),
- azonosságok, egyenlőség megfigyelése (színezés, tépés, vágás, festékfolt),
- becslések, mérések,
- vonalak megfigyeltetése (egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, nyitott és zárt vonalak),
- térbeli tájékozódás,
- gömb, téglatest, kocka, kör, téglalap, négyzet,
- sorba rendezések, sorozatok,
- kis számok összkép alapján,
- vonalak, zárt vonalon belül, ill. kívül lévő pontok,
- szimmetrikus alakzatok felismerése,
- térfogatok mérése különböző egységekkel,
- területek mérése különféle egységekkel,
- hosszúságok mérése különféle egységekkel,
- rész-egész viszonya,
- kombinatorika.

#### **Eszközök:**

- a csoportszoba játécai, munkaeszközei,
- berendezési tárgyak, mérési eszközök,
- munkalapok, feladatlapok, kártyák, társasjátékok,
- a gyermekek által barkácsolt, vagy közösen készített eszközök, tárgyak,
- termések, gyümölcsök, egyéb természetes anyagok.

#### **Feladataink:**

- olyan eszközök és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését,
- a gyermekek intellektuális érzelmeinek fejlesztése (önbizalom, kitartás, felfedezés, tudás öröme),
- értelmi képességek fejlesztése, a gyermekek logikus gondolkodásának alakítása,
- a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire való támaszkodás,
- a matematikai képességek fejlesztése játékosan, játékba építve.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- képesek az óvodapedagógus kérdéseit, magyarázatát megérteni, követni,
- matematikai jellegű helyzetekről, problémákról saját gondolatukat elmondják, egymás állításának helyességét megítélik,
- szívesen vállalkoznak a problémák megoldására,
- képesek sorok folytatására, sorba rendezésére, válogatására, ismerik a sorszámokat, tudnak számlálni,
- helyesen használják az összehasonlítást kifejező szavakat: hosszabb, rövidebb, több, kevesebb stb.,
- tudnak mennyiségeket összemérni, egységekkel mérni,

- tudnak párosítani,
- pótlással, bontással állítanak elő ugyanannyit, többet, kevesebbet,
- tudnak másolással a mintával megegyező alkotásokat létrehozni,
- képesek sík és térbeli alakzatok szétválogatására, egyszerű tulajdonságok megnevezésére,
- tudnak térben tájékozódni, ismerik az irányokat, értik és követik a kifejezéseket,
- ismerik a névutókat.

#### 4.6. Művészeti tevékenységek

Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Mindennapi feladataink közé tartozik megismertetni, rácsodálkoztatni a kicsiket a világ szépségeire. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat, vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni, ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti.

Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A jó ízlésű óvodapedagógus saját példáján keresztül, nagyon sokat tud tenni szinte észrevétlenül, a művészeti nevelés érdekében. A kreativitás, az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása, a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata.

Óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak, a kreatív képességek kibontakoztatásának. A gyermek kreatív megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő.

Sokféle alkalmat adunk arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az énekzenében, a bábozásban, a rajzolásban, stb. kifejezésre jutassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat.

A művészeti tevékenységek nemcsak tervezetten jelennek meg, hanem olyan tevékenységekben is, amelyeket a gyermekek a nap folyamán bármikor gyakorolhatnak. Ebbe a fogalomkörbe a mesélés, a verselés, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája.

##### 4.6.1. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelésnek a gyermek egész lényét át kell hatnia. Óvodánkban a zenei felkészítés kiegészül az óvodai hagyományápolás, népszokások körével.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások, fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Az ének-zene komplexen kapcsolódik a külső világ tevékeny megismeréséhez. A megismert dalanyag sokirányú nevelő hatása mellett jól szolgálja, a valóság hangulati elemeinek megérettetését. A zenei nevelés a mesékkel, versekkel és az anyanyelvi neveléssel van a legszorosabb kapcsolatban. A mondókák, a dalok szövegének hanglejtését, ritmusát pontosan követik a gyermekdalok. Az új szavak a szókincset bővítik, a mozgással egybekötött cselekvések a szavak pontos megértését segítik.

Az óvodai ének-zenei nevelésnek, jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás, ugyanúgy az óvodai mindennapjaink része, mint a napi mesélés, vagy séták és kirándulások.

Az ének-zenei nevelésünk alapidokumentuma: Forrai Katalin "Ének az óvodában" c. könyve, s az ebben található instrukciók a zenei nevelés területén.

Egy-egy körülhatárolt feladatcsoportot akár két-három héten keresztül is lehet gyakorolni.

A csoport életkori összetétele és a gyerekek egyéni fejlettsége határozza meg a képességfejlesztést. A zenei hallás- és ritmusérzék-fejlesztés feladatait úgy tervezzük, hogy az tükrözze, milyen területen kell fejleszteni, honnan és hová szeretnénk eljutni. A képességfejlesztés fokozatait általában addig gyakoroljuk, játszunk, amíg a gyermek tökéletesen nem tudja azt, ami tőle elvárható. Csak utána lépünk tovább a következő szintre és időnként vissza is térünk, időt hagyva az érési folyamatra.

A zenei nevelés tervezésében és megvalósításában érvényesül az évszakokhoz, ünnepekhez való kapcsolódás és a komplexitás.

A csoportszobákban megszokott helye van az ének-zenének (szőnyeg), amely megfelelő nagyságú a dalos játékok számára. Lehetőséget teremtünk a spontán zenélésre, éneklésre, táncra, mozgásra, az improvizációs képességek fejlődésére.

A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös éneklés. Fontos, hogy a gyermekek felszabadultan énekeljenek. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés, örömet jelentenek a gyermekeknek, közben fejlődik esztétikai fogékonyságuk, zenei ízlésük, magatartási kultúrájuk és mindennapi tevékenységüknek részévé válik, a felnőtt minta spontán utánzásával.

Éneklésre, mondókázásra, vagy körjátékok játszására napközben bármikor adódhat alkalom.

Zenehallgatás alkalmával lehetőségünk van arra, hogy hangszeres zenei élményt nyújtsunk, alkalmanként más népek kultúrájából származó dalokat, zenei alkotásokat ismertessünk meg a gyermekekkel.

Mindig az adott csoport fejlettségi szintjét figyelembe véve döntünk arról, hogy milyen formában valósítjuk meg a zenei nevelés feladatait.

### **Fejlesztés tartalma, dalanyag, zenei feladatok:**

- magyar népi gyermekjátékdalok, műdalok korcsoportnak megfelelő mennyiségben való kiválasztása,
- tiszta éneklés érdekében gyakori önálló éneklés,
- dinamika megjelenése: halk-hangos alkalmazása,
- finomabb hangszínek meghallása, megkülönböztetése,
- szöveg és dallam visszhang, ritmusvisszhang,
- egyenletes lüktetés érzékeltetése mozgással, különböző mozdulatokkal,
- dalok, mondókák ritmusának érzékeltetése,
- tempóérezkeltetés: gyors-lassú,
- magasabb, mélyebb hangok megkülönböztetése, térben való „megmutatással” (dallammal),
- ritmus, motívum, ütemhangsúly megismerése, érzékeltetése,
- hangszerek, zöreij hangszínek felismerése,
- szöveg és dallam motívum kiemelése mozdulatokkal, dallamfelismerés dúdolásról, hangszerről,
- ütőhangszerek használatában jártassá válnak,
- dalos játékok bonyolultabb, szerep cserélő, sorgyarapító, párválasztó formájának elsajátítása,
- a zenehallgatás minden adódó alkalomhoz kapcsolódhat, felmerülő humoros helyzetekhez, munka tevékenységekhez stb.,
- a környezet hangjai és igényes kortárs zenei anyag.

### **Feladataink:**

- a gyermekek zenei érdeklődésének, esztétikai fogékonyságának felkeltése, zenei ízlésének formálása,
- a zene megszerettetése, a közös éneklés, illetve játék iránti igény felébresztése és örömeinek átélése,
- az együttes játék örömeivel az érzelmi beállítódás fokozása, fejlesztése,
- a zenei képességek fejlesztése (zenei hallás, éneklési készség, ritmusérzék, harmonikus szép mozgás) során az érzelmek, közös élmények gazdagítása, az együttes játék számtalan variációjával,
- az egész nap folyamán, a spontán zenei megnyilvánulások biztosítása, pozitív és negatív élmények átélésekor is,
- a játékoság speciális gyakorlati lehetőségeinek érvényesítése,
- a gyermek ismeretén alapuló személyes, egyéni bánásmód, illetve differenciált zenei képesség fejlesztése (képességszint felmérése az egyéni különbségek feltárásával).

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- élvezettel játszanak a gyerekek énekes játékokat,
- gátlás nélkül, egyedül is tudnak énekelni,
- élvezik a zenehallgatást,
- érzik az egyenletes lüktetést és a dalok, mondókák ritmusát,
- a halk-hangos, gyors-lassú éneklést, mondókázást biztosan produkálják,
- egyszerű ütőhangszerek használatában jártassá válnak, bátran, szívesen veszik kézbe,
- a zene és mozgásritmus összehangoltta válik,
- önmaguk is bátran, kreatívan improvizálnak dallamokat, esetleg szöveggel párosítva.

#### 4.6.2. Mesélés, verselés

Tapasztalataink szerint a családok többségében túlburjányzott a személytelen infokommunikációs eszközök játékot, és mesélést helyettesítő szerepe. A médiumok által közvetített műsorok válogatás nélkül kerülnek a gyermekek elé, ezzel fokozva feszültségüket, agresszivitásukat, félelmüket és sok esetben helytelen mintát adnak. Ezért rendkívül fontosnak tartjuk a szülők szemléletének formálását, semmivel sem helyettesíthető bensőséges kapcsolatot feltételező és alakító mesélés iránt. Ehhez folyamatosan ajánlunk népi, klasszikus és kortárs irodalmi műveket, melyből magunk is szívesen válogatunk.

Minden nap mesélünk, verselünk, mondókázunk. A mesén való részvétel a gyerekek számára mindig önkéntes. Fontos a kialakított szokásrendszer, amely elősegíti a meseélményhez szükséges nyugodt légkört. Ehhez kapcsolódnak még a spontán alkalmak és az elalvás előtti mese.

A mesék, versek, mondókák komplexen (hangulatban, témakörben) kapcsolódnak más tanulási tevékenység tartalmához, például évszakhoz, ének anyaghoz, ünnepekhez, egyéb aktualitáshoz.

Elsődleges forrásaink a magyar népmese- és mondókaanyaggyűjtemények, versek és verses mesék.

Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan, a népi – **népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi**, – a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Fontos a kiválasztott anyag helyes arányának megtalálása.

Az anyag kiválasztás fő szempontjai: a gyermekek érdeklődése, fejlettsége.

#### Tartalma szerint:

- évszakok hangulatát kifejező,
- ünnepek köszöntését szolgáló,
- állatokról szóló,
- tréfás, humoros hangulatú,
- tündér világot megjelenítő,
- mai életet ábrázoló.

A gyermek saját vers- és mese alkotása, annak mozgással és vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

Az irodalmi élmények feldolgozását elősegítjük különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával. A meséket többször ismétljük, a legtöbb mesét minél jobban ismerik, annál jobban várják a gyerekek.

#### Bábozás

A gyermek belső világának egyik legkifejezőbb eszköze, általa feleleveníti tapasztalatait, elképzeléseit, esztétikai, szociális élményeit.

#### A bábjáték forrása lehet:

- Az óvónő játéka.
- A gyermek bábjátéka: gyermekeinknek mindig áll rendelkezésükre megfelelő méretű báb. A kisebbeknek ujjbáb, síkbáb, a nagyobbaknak fakanálbáb, kesztyűbáb is.
- A gyermekek bábkészítő tevékenysége és önálló játéka az elkészült bábokkal. Az óvónők már az óvodába érkezés pillanatában megismertetik a bábbal a gyermekeket. A legjobb bábok a

gyermek által hozott kedvencek, szőrös állatok. Mindez elősegítheti az óvodába való beilleszkedést és a különböző szociális problémák megoldását is egy-egy gyermeknél. Feladatunk, hogy oldott légkört biztosítva, legyen alkalom játékidőben paraván mögött, vagy anélkül is megszólaltatni a számukra vonzó bábukat. Gondoskodnunk kell, hogy a bábozáshoz szükséges kellékek a gyermekek rendelkezésére álljanak a nap folyamán.

A bábozásnak nagyon nagy szerepe van a személyiség fejlődésében. Itt a bábok mögé bújva igazán lehetőség van az önmegvalósításra. A közös bábozás hat a társas kapcsolatok alakulására. Bábozás közben figyelni kell a társra és alkalmazkodni kell hozzá. A játék közben élmények, tapasztalatok elevenednek fel, így fejlődik emlékezete, a kitalált történetekkel pedig fantáziája. A báb mögé bújva bátrabban megszólalnak a gátlásos gyermekek is.

### **Dramatizálás**

Dramatizáláskor a gyerekek saját, vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon.

Ennek feltétele, hogy ezek tartalma érzelmileg megragadja, hasson a gyerekekre. Fontos, hogy a csoportban az aktuális játékokhoz, jelenetekhez a kellékek, jelmezek kéznél legyenek.

Az óvodapedagógus figyelemmel kíséri a gyermekek által kezdeményezett dramatizálást. Ha szükséges, segítse őket a díszletek elkészítésében, a tér berendezésében, a szereplők kiválasztásában, ami nem a szerepek kategorikus kiosztását jelenti, hanem a gyermekek önismeretéből fakadó megbeszélést. Ösztönözze a gyermekeket arra, hogy a párbeszéd mellett spontán szavakkal, mozgással, mimikával, gesztusokkal is elevenítsék meg a történetet.

### **Az irodalmi anyag összeállítása**

#### **A 3 – 7 éves gyermekek irodalmi anyaga**

#### **Befogadás idején:**

- ölbeli játékok,
- cirógatók, babusgatók,
- sétáltatók,
- hintáztatók,
- höcögtető.

#### **Kiscsoportban:**

- rövid, egyszerű állatmeséket,
- rövid verseket, verses meséket,
- láncmeséket,
- mondókákat ismertetünk meg a gyermekekkel.

#### **Középső csoportban:**

- hosszabb verseket, meséket tanulunk,
- önálló versmondásra ösztönözzük a gyermekeket,
- próbálkozunk a dramatizálással, bábozással.

#### **Nagycsoportban:**

- több versszakos verseket,
- verses meséket tanulunk,
- tündérmeséket, tréfás meséket ismerünk meg,
- hosszabb történeteket memorizálunk,
- dramatizálunk,
- egyéni mesemondásra ösztönözzük a gyermekeket,
- kitalált mesék, vagy történetek elmondására adunk lehetőséget.

A kisgyermek életkori sajátosságaiból adódóan, versgyűjteményeinkben a rövid, tömör, színekkel teli verseket szedjük csokorba. A játékos mozgással összekapcsolt mondókázás, verselés átszövi a



gyermekek mindennapjait. Fontosnak tartjuk, hogy a családban is meséljenek, mondókázzanak, verseljenek a gyermekeknek. Az óvodáskorúak irodalmi nevelésében a csupa ritmus, csupa játék, a gyermeki szemléletet sugárzó alkotásoknak van helye.

#### **A mesélés rendszere:**

- nem teszünk különbséget a kezdeményezés, a gyermekek igénye alapján napközbeni, vagy az elalvás előtti mese között: mindegyik fontos a maga helyén, egyik sem pótolható a másikkal,
- kihasználva a napi tevékenység során adódó helyzeteket, többször is előfordul mondókázás, mesélés kapcsolódva az aktualitásokhoz.

#### **Feladataink:**

- igényes irodalmi anyag összeállítása a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően,
- elsősorban a magyar népi, ill. műalkotásokból választás, ezentúl mai kortárs irodalmi művekből és a migráns gyermekek hazájának kulturális értékeiből való válogatás,
- az irodalmi élmény befogadásához szükséges szokások kialakítása,
- a gyermekek motiválása az irodalmi élmény befogadására,
- saját készítésű szemléltető eszközök használata,
- a gyermekek mese-vers alkotásra ösztönzése,
- képek könyvek elérhetőségének biztosítása,
- a könyvek használatának, megbecsülésének kialakítása,
- irodalmi művek ajánlása a szülőknek,
- a mesélés fontosságának megismertetése szülői körben,
- a gyermeki önkifejezés alternatív lehetőségeinek biztosítása a mesék dramatizálásához, bábozásához,
- lehetőségek teremtése a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához, a gyakori ismétléshez,
- az óvodán kívül szerzett élmények beépítése, a csoport közös élményeinek kialakítása érdekében,
- IKT eszközök pedagógiailag megfontolt alkalmazása.

#### **A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:**

- a gyerekek játék közben odaillő szövegeket, rigmusokat mondogatnak,
- az elhangzott vers, mondóka ismétlését kérik,
- társak az óvodapedagógus énekes, halandzsás, mozgásos improvizáló játékkezdeményezéseiben,
- hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját, kötői képeit,
- várják, kérik a mesemondást, maguk is segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában,
- megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik, a figyelem fenntartásának és ellenőrzésének játékos, egyezményes jelzései,
- figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képek készítésének jelei,
- a folytatásos mesék, verses mesék szálait össze tudják kötni,
- van néhány kedves mesehősük, a velük megtörtént dolgokat beleviszik játékukba,
- az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik,
- a mesében elhangzottakról beszélgetnek, a szereplők érdekes szólásait furcsa, vagy szép hangzású nevét megjegyzi, a mese témájú játékokban egymást is így szólítják,
- a mesés könyvek képeit önállóan és együtt is hosszan nézegetik, kérik a felnőttet, hogy meséljen róla,
- az olvasást utánozzák, egy-egy betű megfejtése iránt is érdeklődnek,
- a könyvekben a képek alapján megtalálják legkedvesebb meséiket,
- ismerik a csoportszoba gyerek könyvespolcát, a könyvek között eligazodnak, vigyáznak a könyvekre.

#### **4.6.3. Rajzolás, mintázás, kézi munka**

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. Maga a tevékenység és ennek öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet alakítására és az esztétikai élmények befogadására. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

**A vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás) a gyermekek kedvenc tevékenységei közé tartoznak.** A feladatunk elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenység külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen rendelkezésre áll mindenféle anyag és eszköz, amivel a fantáziájuknak megfelelően dolgozhatnak, alkothatnak.

Lehetővé tesszük, hogy a gyermekek megismerjék a tevékenységükhöz használható természetes anyagokat, azok tulajdonságait, a velük való bánásmódot. Mindazt a „kincset”, amit a gyerekek a természetben gyűjtöttek, alkotó-alakító tevékenységükhöz felhasználhassák. A kisebb gyermekek ismerkednek az anyagokkal, eszközökkel és technikákkal. Ábrázoló tevékenységük beépül játékukba. Szabadon firkálhatnak, rajzolhatnak, mintázhatnak, téphetnek, vághatnak, stb. Ezáltal átélik az alkotás, a színek, a formák adta örömet. Építés során megismerkedhetnek a különböző tárgyak formáival, tulajdonságaival. A nagyobb gyermekek manuális tevékenysége továbbra is beépül játékukba. A gyermekek alkotó-alakító tevékenységét újabb technikák megismerésével bővítjük. Képalakító tevékenységüket segítjük, élményeikhez kapcsolódó témákkal. A természetes és más anyagok felhasználásával ajándékokat készítenek, illetve játékokat, játék kellékeket, bábokat.

A tevékenységek tervezéséhez pedagógiai alapot adnak: évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermekek által megérthető világ tárgyai és eseményei, ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézimunka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, **szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal**, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. **Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.**

Óvodánkban a következő vizuális tevékenységi formák megismerését, gyakorlását biztosítjuk:

- építés (rakosgatás, térbeli alakzatok építése, létrehozása mozgással, manipulatív tevékenység közbeni tapasztalás),
- plasztikai munkák (gyurmázás, báb-, játékkészítés sokféle anyagból; papírtépés, nyírás, ragasztás, hajtogatás; szövés, fonás, varrás, gyöngyfűzés),
- képalakítás (rajzolás különféle eszközökkel, festés vízfestékekkel, temperával, ujjal, tenyérrel, ecsettel, nyomatkészítés különféle anyagokkal, kollázs, montázs),
- környezetalakítás (gyűjtött anyagok rendezése, felhasználása, udvarrendezés),
- találkozás műalkotásokkal (kép, dísz tárgy, fotó, festmény, népművészeti tárgy).

**A vizuális tevékenységek helyszínei:**

- csoportszoba (asztalon, talajon, falon, ablakon),
- óvoda udvar (aszfalton, homokozóban, télen hóban),
- természeti, társadalmi környezet.

**Választható technikák:**

- képlékeny anyagok tulajdonságaival való ismerkedés (agyag, gyurma, méhviasz, mézes-, linczertészta),
- egyszerű szerkezetű állatok készítése sodrással (giliszta, csiga, kígyó), gömbölyítéssel (madarak, négylábú állatok),
- hógolyó, hóember, hó vár,
- homoksütemények, homok alagút, homokvár,

- termésekből, növényi részekből, segítséggel alkalmi játékok, népi játékok készítése (pipacs baba, gyermekláncfű koszorú, nyaklánc),
- papírból egyszerű hajtogatások (virág, levél, madár),
- papírból egyszerű formák kivágása,
- textilből terítők,
- gyöngyfűzés fagyöngyből, termésekből, füzérek termésekből, levelekből, különböző nagyságú, alakú papírdobozokból házak, járművek készítése,
- tojásfestés, díszítés, képlékeny anyagba nyomhagyás.

#### **Feladataink:**

- megfigyelési, tapasztalatszerzési lehetőségek és élmények biztosítása,
- a gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése,
- a gyermekek különböző anyagokkal, eszközökkel, egyszerű munkafogásokkal, technikai alapelemekkel való megismertetése,
- a gyermekek egyéni érettségi szintjéhez igazodó differenciált fejlesztése,
- (megfigyelő képességének fejlesztése, a gyermekek képi-plasztikai kifejező nyelvének fejlesztése)
- kreativitás fejlesztése,
- a gyermekek esztétikum iránti igényének kialakítása, jó ízlésének megalapozása, esztétikus környezet biztosításával; a környezet esztétikai jelenségeiben, a művészi alkotásokban történő gyönyörködtetéssel,
- megfelelő hely, idő, légkör és megfelelő mennyiségű eszköz és anyag biztosítása az egész nap folyamán,
- a tevékenységekhez használható eszközök és anyagok tulajdonságainak megismertetése, a megfelelő eszköz-, és takarékos anyaghasználat elsajátíttatása,
- az ábrázoló tevékenységgel kapcsolatos higiéniai szokások kialakítása (hosszú ujjú ruha feltűrése, kézmosás, védő asztalterítő),
- a gyermekek által létrehozott alkotások változatos módon való értékelése, a reális önértékelés kialakulásának támogatása.

#### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- önállóan, saját kedvük szerint is ábrázolnak és mernek válogatni a megismert technikák között,
- örömet jelent számukra az alkotás,
- közös alkotásban másokkal együttműködnek,
- rácsodálkoznak a szépre, tudnak gyönyörködni benne,
- természetes és újrahasznosított anyagok felhasználásával is tudják céljukat kreatívan megvalósítani,
- törekszenek a takarékos anyaghasználatra,
- a tevékenység befejezésekor önállóan rendet tesznek,
- fejlődik képi gondolkodásuk, esztétikai igényességük,
- a laza ceruzafogás, biztos vonalvezetés kialakulása.

#### **4.7. Mozgás**

**A mozgás az óvodás gyermek alapvető szükséglete.** Az óvodáskorú gyermek egészséges testi fejlődésének biztosítása csak rendszeres, játékos, egyéni képességeket figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mozgással érhető el. Elsődleges és a legfontosabb, hogy prevencióban gondolkodjunk, már a gyermek óvodába lépésétől kezdve. Mindig a nagymozgásokra alapozunk. Mozgás közben a gyermeket vizuális, akusztikus, taktilis és kinesztetikus ingerek érik, fejlesztik az érzékelését. Tehát a **testi képességek fejlesztésével fejlesztjük az érzékszerveket és a gondolkodást is.**

A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. **A mozgásos játékok**

**fejlesztik a gyermek természetes nagymozgását, valamint testi képességeiket: mint erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, erősítik a társra figyelmet. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét, fontos szerepük van az egészség megőrzésében.** Ez előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének. A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl, azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású, napi 20-30 perces testmozgás, nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

A tevékenységek időtartama az óvodában eltöltött évek során fokozatosan emelkedik, szem előtt tartva a gyermekcsoport összetételét, fejlettségi szintjét.

### **Mindennapos mozgásos tevékenység:**

A napirend fontos része, mely a gyerekek fejlettségétől függően 5-10 percre tart. Megalapozzuk azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges. Középpontban a mozgásos játékok állnak, melyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek. Kiegészülnek a járás, a futó és a gimnasztikai gyakorlatokkal. Teremben, öltözőben, az óvoda egész területén biztosítunk lehetőséget a mozgásra. Törekszünk arra, hogy minél többet tartózkodjunk a szabad levegőn, ahol a legjobban ki lehet használni a mozgásos játékok kooperatív, fejlesztő hatásait. A mindennapi testnevelés időpontját, a napi tevékenységhez igazodva, az óvodapedagógus tetszőlegesen választhatja meg.

### **Kötelező mozgás tevékenység:**

Heti egy alkalommal szervezünk teremben, jó idő esetén szabad levegőn. A mozgás tevékenységek során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testi deformitások megelőzésére is (lábboltozat erősítés, gerinctorna).

A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a mozgásos tevékenységekben. Minden nap lehetőséget biztosítunk arra, hogy az épület és az udvar adottságának figyelembevételével, óvodapedagógus irányítása mellett aktívan kielégítsék mozgásigényüket a gyermekek.

### **Objektív feltételek:**

Az udvarok és csoportszobák adottságait, figyelembe vesszük a foglalkozások megtervezésekor. Gondot fordítunk az alkalmazásra kerülő kézi-és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára és hogy megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka, illetve a pedagógiai asszisztens aktív együttműködésére ad lehetőséget.

### **Szubjektív feltételek:**

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi torna sikerességét. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás, hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásában tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek.

### **Döntő feladata:**

- a gyermeki szervezet sokoldalú, arányos fejlesztése,
- a motoros képességek fejlesztése,
- vázizomzat erősítése,
- a helyes testtartás kialakítása,
- mozgás és játékgény természetes gyakorlatokkal és játékokkal történő kielégítése.

### **A mindennapi testnevelés tartalma:**

Döntő mértékben a természetes gyakorlatok képezik, változatos formában, különböző irányban, eszközzel és eszköz nélkül is célszerű gyakorolni. A végrehajtás fokozatainak megválasztásakor a gyermekek egyéni képességeit vesszük figyelembe.

### **A mozgás tevékenység tartalma:**

- atlétikai vonatkozású főgyakorlatok,
- torna vonatkozású főgyakorlatok,
- természetes mozgások: járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás, kúszás, csúszás, mászás, hossztengety körüli gurulás, gurulóátfordulás,
- szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok: szabadgyakorlat, labda gyakorlat, karika gyakorlat, szalag gyakorlat, babzsák gyakorlat, kötél gyakorlat, kendő gyakorlat, kocka gyakorlat, kisszék gyakorlat, pad gyakorlat, páros gyakorlat, bordásfal gyakorlat,
- testnevelési játékok: futó játékok, fogó játékok, egyéni, páros, csoportos versengések, sorversenyek, váltóversenyek.

### **Feladataink:**

- a gyermekek szabad mozgás gyakorlásához szükséges feltételek biztosítása,
- a különböző mozgások elsajátításának folyamán a gyermekek mozgástapasztalatára, játékos kedvére való építkezés,
- lehetőség biztosítása az adott gyakorlat saját képességi szinten történő végrehajtására,
- a gyakorlat mintaszerű bemutatása,
- a gyermek erőfeszítésének ösztönző hatású értékelése,
- ötletek adása, a gyermek figyelmének irányítása a szabadban és az épületen belül a napi mozgás optimális mozgás élérése érdekében,
- változatos eszközök biztosításával a gyermek önálló, mindennapi szabad mozgásának örömtelivé tétele.

### **A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:**

- növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezettebbé válik, ritmusa javul,
- állóképességük, kudarctűrésük, akaraterejük, mozgásigényük nő,
- mozgástapasztalatuk növekszik,
- cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak,
- tudnak a térben tájékozódni és ismerik az irányokat,
- mozgásos játékokat játszanak, akár önállóan is, a szabályok betartásával,
- képesek a mozgás szándékos irányítására.

## **V. A nevelés tervezése és időkeretei**

A tervezésnél számításba vesszük, hogy az egyes gyerekek fejlődési üteme eltérő és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik, vagy másik képességét illetően.

A cél és feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon éves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában havi, kéthetes, hetes periódusban tervezünk.

A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az előzetesen megtervezett feladatok.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, élményei meghallgatása és közös élmények nyújtása is a tervező munkánk része.

A tervezésnél nem az ismeretanyag növelését tartjuk fontosnak, hanem több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt.

Kevesebbet, de azt alaposabban.

### **A fejlesztés módszere:**

A fejlesztés formáját nem a gyermek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermekeket.

### **A fejlesztés keretei:**

A teljes nevelési folyamat osztott és részben osztott csoportokban történik. Ebbe illeszkedik a tanulási folyamat, melynek részei:

- az óvodapedagógus által irányított megfigyeléses tapasztalatszerzés, felfedezés,
- spontán, játékos tapasztalatszerzés,
- cselekvéses tanulás,
- komplex foglalkozások rendszere, kötetlen kezdeményezések.

### **A nevelés időkeretei:**

A **napirend** biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. Igazodik a különböző tevékenységekhez, gyermeki szükségletekhez és helyi szokásokhoz. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges, a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye.

A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak, vagy gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható módosítható.

### **A napirend:**

- játék és szabadidős tevékenység,
- étkezés, pihenés,
- öltözködés, tisztálkodási tevékenység,
- komplex foglalkozások,
- a napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események hatására.

### **Hetirend:**

A hetirend kialakítása az óvodapedagógus feladata. A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek, javaslatok meghallgatására, kipróbálására, vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek igényeinek, képességeinek figyelembevételével, nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretei is megváltoztathatók.

### **Feladataink:**

- tematikus/projektterv készítés,
- féléves gondozási-nevelési terv készítés,

- hetirend és napirend összeállítása,
- a gyermekek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése: óvodába lépéskor anamnézis felvétele, képesség értékelés vezetése félévente,
- a nevelőmunka folyamatos értékelése.

## **VI. Az óvodai ünnepek**

Az ünneplés pedagógiai szempontból kiemelt lehetőséget kínál, a közös tevékenykedéssel, az esztétikai élmények hatásával.

Az ünnepek a hagyományok ápolása szempontjából is fontosak, hiszen a kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget.

Az óvodai ünnepek a szülőkkel való együttműködés fontos színterei, lehetőség nyílik az óvoda egyéni arculatának megismertetésére. Az ünnepi készülődésbe lehetőség szerint a szülőket is bevonjuk, így jobban megismerhetik munkánkat. Munkadélutánra hívjuk őket, ahol segítségüket kérjük az ünnepi készülődéshez.

Az ünnep hangulatát a készülődés adja meg, illetve a gyerekek közösségi érzésének alakítására teremt alkalmat. Hangulati előkészítésre helyezük a hangsúlyt, az igazi ünnep varázsát meghagyjuk a családoknak.

Elegendő időt biztosítunk az ünnepekhez kapcsolódó tevékenységek elvégzéséhez. Közösén készítjük el a gyerekekkel az ünnepekhez szükséges eszközöket, díszítést, kellékeket.

Az ünnepségek időtartamánál figyelünk arra, hogy ne legyen megterhelő, fárasztó a gyermek számára. Az ünnepek helyszínét úgy választjuk ki, hogy mindenki kényelmesen elférjen, kerüljük a zsúfoltságot. Így a helyszín lehet a teremben és a szabadban egyaránt, az adott körülmények figyelembevételével. A gyermekek szerepeltetése életkori sajátosságaikhoz igazodik, inkább közös játékokra törekszünk.

Az ünnep külsőségei sokat jelentenek a gyerekeknek, ezek jelzik számukra a hétköznapitól eltérőt, a különlegest. A feldíszített terem, az ünneplő ruha, a megterített ünnepi asztal, érzelmileg nagyon fontos számukra, megfoghatóbb így az ünnep érzése.

### **Óvodai ünnepeink:**

1. Az óvodai élet hagyományos ünnepei:

Anyák napja, Ballagás, Gyerekek születésnapjai.

2. Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek:

Márton-nap, Mikulás, Advent, Farsang, Télűzés, Húsvét.

3. Nemzeti ünnep:

Március 15. június 4. október 23.

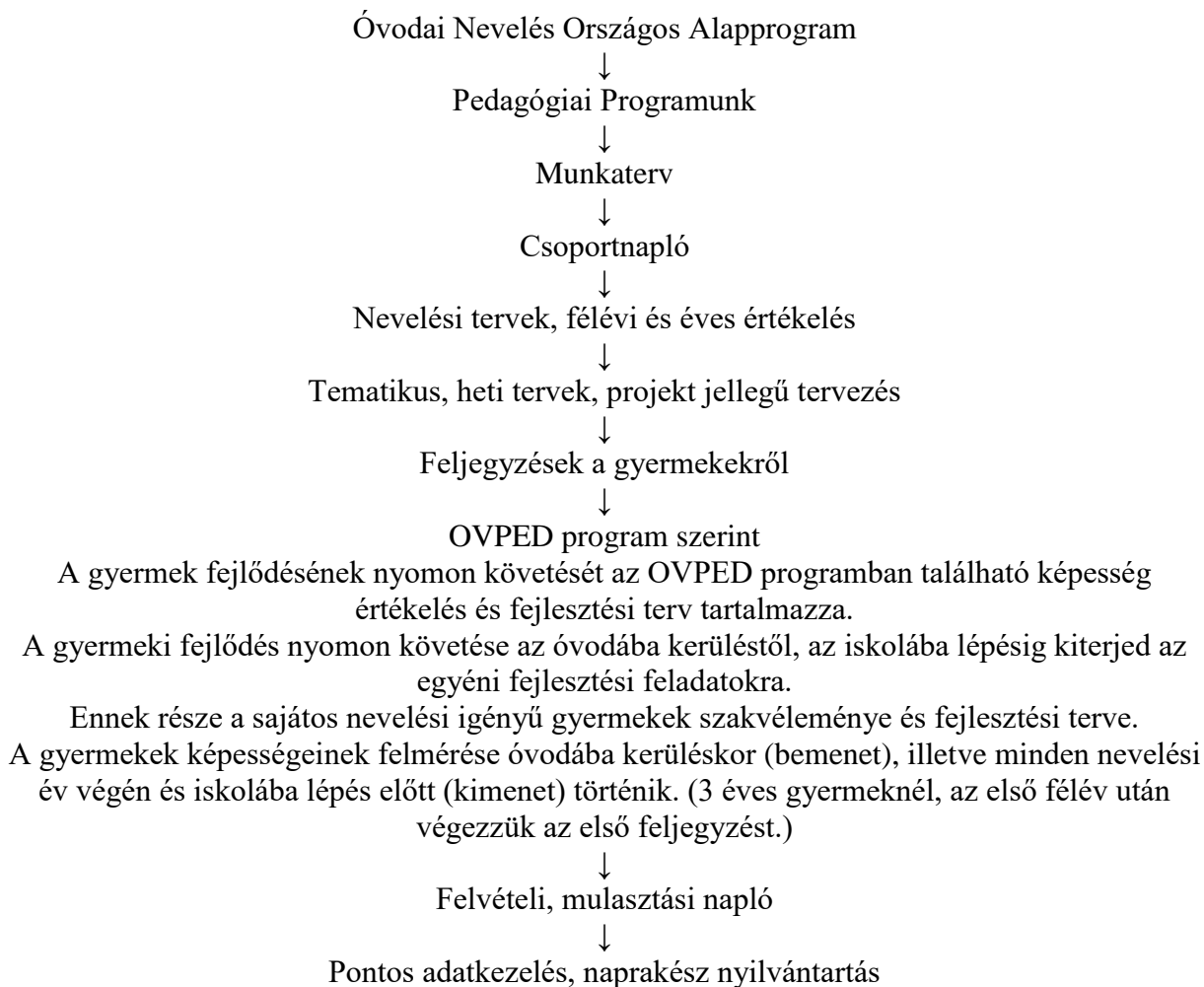
4. Jeles napok:

Madarak és fák napja, Föld napja, Víz világnapja, Állatok világnapja.

5. Helyi hagyományok:

Gyereknapi, Advent Tahitótfalun, Szent Mihály-napi, Családi Sportnap.

## VII. Az intézmény szakmai dokumentációs rendszerének felépítése



## VIII. Kapcsolatrendszerünk

A családokkal való kapcsolattartás nagyon fontos, hiszen az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, ehhez meg kell ismernünk a családokat, gyerekeket. Célunk, hogy az óvodai nevelés feladatait megismerjék a szülők és a két nevelési terület (óvoda - család) minél inkább összhangba kerüljön.

Az együttműködés formái:

- beiratkozás,
- kakaó parti,
- családlátogatás (igény szerint),
- anyás befogadás,
- szülői értekezlet, fogadóóra,
- családi barkácsdélután, nyílt nap,
- napi találkozások,
- ünnepélyek,
- kirándulások.

Az óvodát a külső intézményekkel, szervekkel fenntartott kapcsolataiban a főigazgató képviseli.



Az éves munkatervben rögzítettek alapján, a nevelőtestület is kapcsolatot tart a különböző társintézményekkel.

### **1. Fenntartó és óvoda kapcsolata**

- jelentések, beszámolók, intézményvezetői tanácskozásokon keresztül kölcsönös informálás.

### **2. Általános iskola és óvoda kapcsolata**

- gyermek csoportokkal látogatás az általános iskolába,
- első osztályosok látogatása az óvodába,
- az iskola bemutatása, a leendő tanítók bemutatkozása szülői értekezleten,
- hangszerbemutató,
- a leendő elsős tanítók látogatása a nagycsoportokban,
- óvodapedagógusok látogatása az első osztályokba.

### **3. Bölcsőde és óvoda kapcsolata**

- szülői értekezleten az óvodapedagógusok részvétele,
- hospitálás a kisgyermeknevelők és az óvodapedagógusok között,
- közös ünnepek, rendezvények,
- bölcsődések látogatása az óvodai nyílt napon.

### **4. A PMPSZ és óvoda kapcsolata**

- SNI és BTMN megállapítása a szakszolgálat részéről főigazgató, óvodapedagógus, szülő javaslata, vagy kérése alapján,
- a szakértői véleményekben előírt fejlesztések megszervezésében való együttműködés.

### **5. Gyermekjóléti szolgálat és az óvoda kapcsolata**

- az óvoda GYIV felelősei, folyamatosan kapcsolatot tartanak a gyermekjóléti szolgálattal, szociális segítővel, amelyről az óvodavezetőnek rendszeresen beszámolnak. A kapcsolattartást vezetői szinten a főigazgató gyakorolja, gondozza.

### **6. Gyermekorvos, fogorvos, védőnők és az óvoda kapcsolata**

- rendszeres szűrővizsgálatok végzése az óvodában,
- látás és hallásvizsgálat az iskolaköteles gyermekek esetében,
- fogászati szűrővizsgálatok.

### **7. Egyházak és az óvoda kapcsolata**

- a hitoktatás megszervezésének elősegítése – heti egy alkalommal külön helyiségben hitoktatás.

### **8. Dunakanyari Óvodák közössége**

- vezetői találkozók rendszeres időközönként,
- a pedagógusok számára közös továbbképzési nap szervezése,
- bemutató foglalkozások, hospitálások.

### **9. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményeivel való kapcsolat**

- az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn, testvértelepüléseink köznevelési intézményeivel.

## **IX. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása**

### **Inklúzió, integráció:**

Óvodánk pedagógiai légkörét, az itt dolgozók szemléletét áthatja az inkluzív (befogadó) pedagógiai elveivel való azonosulás, a fokozott differenciálásra törekvés, hiszen minden gyermek más és más.

## **9.1. A sajátos nevelési igényű gyermekek**

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el, a megfelelő fejlettségi szint.

### **A sajátos nevelési igényű gyermekek jogai**

A sajátos nevelési igényű gyermek különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai és speciális irányú ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igény jogosultságát megállapították.

A képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart, idejének meghosszabbításáról a szakértői és a rehabilitációs bizottság dönt.

### **A sajátos nevelési igényű gyermek szüleinek joga és kötelessége**

A szakértői vélemény eredménye alapján, gyermekét a megfelelő nevelési-oktatási intézménybe írassa. A sajátos nevelési igényű gyermek is az általános szabályok szerint – 3-7 éves korban – vehet részt az óvodai nevelésben. Számára az óvodai nevelést akkor lehet, illetve kell biztosítani, ha a gyermek részt tud venni az óvodai nevelésben.

A fogyatékos megállapítására kizárólag, a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottságok jogosultak, komplex – orvosi, pedagógiai, gyógypedagógiai, pszichológiai – vizsgálat alapján.

### **Az integrációs programunkkal célunk:**

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV.

törvény szellemében, a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek:

- esélyegyenlőségének növelése,
- a hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteinek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolai életmódra és az életpálya-építésre való felkészítése.

### **Feladatunk:**

A valamilyen hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális

- személyiségfejlesztő,
- tehetséggondozó,
- felzárkóztató programok szervezése.

### **Szervezési feladatok:**

- a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása, valamint a rendszeres óvodába járás biztosítása érdekében, kapcsolatot építünk ki a védőnői hálózattal, az e területen működő civil szervezetekkel,
- a gyermekek minél kevesebb óvodai hiányzása érdekében szülői értekezleteken, egyéni beszélgetések alkalmával alkalmazzuk a meggyőzés pedagógiai módszerét,
- az óvodai nevelés, a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik, a meglévő hátrány arányában ki kell alakulnia az alkalmazkodó készségnek, akaraterőnek, önállóságra törekvésnek, együttműködésnek,
- együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek szüleinek, hogy a foglalkozások során felmerült tanulási, fejlesztési szituációkat otthon megerősítsék,
- új szakmai ismeretek befogadása, együttműködés az óvodai munkát segítő szakemberrel.

## **9.2. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése**

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beilleszkedésének és sikerességének záloga a rendszeres óvodába járás. A sikeres iskolakezdéshez nélkülözhetetlen alapvető készségek megfelelő fejlesztésének színtere az óvoda, ahol megterhelés nélkül, játékos eszközökkel és módszerekkel

hatékonyan tudunk fejlődést segíteni. Kiemelt jelentősége van a szülőkkel történő együttműködésnek, mely a kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg. Tudatos óvodapedagógiai munkára van szükség ahhoz, hogy a hátrányokat óvodai nevelésünk során csökkenteni tudjuk. Az óvodapedagógusoknak kiemelt szerepük és felelősségük van. Szeretetteljes, biztonságos, az egyéni különbségeket toleráló légkörben, minden gyermeknek esélyt adunk saját erősségeik felismerésére és a sikerélményre.

### **9.3. Tehetség gondozás**

Az óvoda gyermekeknél tehetségígéretről, tehetségre irányuló hajlamról beszélhetünk. A fejlődés belső menete és a környezeti hatások (nevelés) szerepet játszanak ennek az ígéretnek a megvalósulásában, alakulásában. Óvodánk kiegyensúlyozott légkörével, változatos, kötetlen lehetőségeivel segíti, hogy felszínre kerüljenek a gyermekek adottságai, képességei. Korán megmutatkoznak a művészi és pszichomotoros képesség.

Óvodáskorban megmutatkoznak a kiemelkedő szociális, esetleg vezető képességek is (pl.: empátia, szervező képesség, döntéshozó képesség).

#### **A tehetség gondozás útjai:**

- differenciált feladatadás,
- gazdagítás (kiscsoportos formában, ahol több ismeretet kaphat a gyermek).

Az óvodapedagógus a tehetség kibontakoztatását segítő tulajdonságai:

- türelem,
- rugalmas gondolkodás,
- kreativitás,
- önbizalom,
- következetesség,
- empátia,
- humorérzék,
- a gyermek iránti tisztelet,
- érezze kihívásnak a feladatot, amit egy tehetséges gyermek fejlesztése jelent.

## **X. Gyermekvédelem**

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. Törvény rendelkezései az irányadóak.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvodai nevelés folyamatában a gyermeki jogok tiszteletben tartása, védelme, erősítése, érvényre juttatása.

#### **A gyermeknek joga van:**

- a nevelési és oktatási intézményben biztonságban és egészséges környezetben neveljék, oktassák, óvodai napirendjét életkorának megfelelően alakítsák ki (játékidő, levegőztetés, pihenődő, étkezés, testmozgás),
- a gyermek emberi méltóságának és személyiségének tiszteletben tartása érdekében, nem vethető alá embertelen, megalázó büntetésnek, testi fenyítésnek, zaklatásnak, idetartozik az étel erőltetése, a levegőztetés megvonása is, a gyermeket közvetlen, vagy közvetett hátrányos megkülönböztetés nem érheti,
- a gyerek joga, hogy képességének, érdeklődésének megfelelő nevelésben és oktatásban részesüljön,
- vallási vagy világnézeti, nemzeti, vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, fogyatékosága, egészségi állapota nem sérthető,

- a gyermek nevelése és oktatása az intézmény pedagógiai programja alapján történik, mely szerint az ismeretek közlését, átadását tárgyilagosan és többoldalúan kell megvalósítani, biztosítani kell a foglalkozásokon való részvételét,
- a gyermek cselekvési szabadságát, családi életéhez, magánéletéhez való jogát az óvoda nem korlátozhatja, de a gyermek ezen jogának gyakorlása közben nem veszélyeztetheti saját, illetve társai, az óvoda alkalmazottainak egészségét, testi épségét, nem akadályozhatja viselkedésével a többiek művelődéshez, fejlődéséhez való jogát,
- a gyermek szüleitől, vagy más hozzátartozójától csak a saját érdekében, törvényes, meghatározott esetekben és módon választható el, a gyermeket kizárólag anyagi okokból fennálló veszélyeztetettség miatt, nem szabad családjától elválasztani.

### **A gyermeki jogok védelme:**

A gyermeki jogok védelmére köteles minden olyan természetes és jogi személy, aki a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, a gyermek ügyeinek intézésével foglalkozik.

### **Szülői jogok és köteleességek:**

- a szülő joga, hogy megismerje a nevelési-oktatási intézmény pedagógiai programját, szervezeti és működési szabályzatát, házirendjét és tájékoztatást kapjon az abban foglaltakról, belső szabályozó dokumentumainkat a szülők megtalálják intézményünk honlapján,
- joga, hogy saját gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást, a gyermek neveléséhez tanácsokat, segítséget kapjon,
- kezdeményezheti szülői szervezet, óvodaszék létrehozását, s abban tevékenyen közreműködhet,
- a szülő kötelessége, hogy gondoskodik a gyermeke testi, érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételekről,
- biztosítsa gyermeke zavartalan és rendszeres óvodába járását hároméves kortól, a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 8.§ (2) alapján: A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt,
- amennyiben a szülő a gyermeket másik óvodába kívánja elvinni, akkor az új óvoda igazolását meg kell kérni, a visszajelzés hiányában értesíteni kell az illetékes jegyzőt,
- kísérelje figyelemmel gyermeke fejlődését és a tőle elvárható módon segítse a fejlődés folyamatát, valamint a gyermek közösségbe való beilleszkedését, a közösségi élet szabályainak elsajátítását,
- rendszeresen tartson kapcsolatot a gyermekével foglalkozó pedagógusokkal és részükre az együttnevelés érdekében a szükséges tájékoztatást adja meg,
- tartsa tiszteletben az óvoda dolgozóinak emberi méltóságát és jogait.

### **Célunk:**

A gyermeki jogok és érdekek érvényre juttatása, veszélyeztetettség megelőzése, megszüntetése, a hátrányos helyzet kompenzálása.

### **Kompetencia szintek a gyermekvédelem területén**

#### **Az óvodapedagógusok szintje:**

- biztosítja a gyermeki jogok érvényesülését,
- a hátrányos és veszélyeztetett helyzetet felismeri,
- szükség esetén megfelelő szakemberhez, intézményhez irányítja, megszervezi a gyermek felzárkóztatását,
- biztosítja a gyermekek differenciált és egyéni fejlesztését,
- figyelemmel kíséri a gyermek rendszeres óvodába járását,
- a feltáró munka után a felzárkóztatást, tehetség gondozást megtervezi, megvalósítja (képeség értékelés során feljegyzést készít),
- a szülőkkel megfelelő, együttműködő kapcsolatot alakít ki,

- biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését, szükség esetén védő-, óvó intézkedésre javaslatot tesz,
- közreműködik az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében.

### **Gyermekvédelmi felelős szintje:**

- nevelési év elején megtervezi az adott év gyermekvédelmi feladatait,
- az óvónő segítségével felméri a hátrányos és veszélyeztetett gyermekeket,
- nyilvántartást vezet a HH/HHH gyermekekről,
- kapcsolatot tart a családsegítő szolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal,
- koordinálja a probléma kezelését, feljegyzi a családokkal kapcsolatos intézkedéseket,
- a gyermekek és a családok anyagi és szociális helyzetéből fakadó különbségeit, a család és más intézmények bevonásával, fenntartó közreműködésével a lehető legkisebbre csökkenti,
- szükség szerint családlátogatásokat végez az óvónőkkel,
- a fogadóórák alkalmával a szülők rendelkezésére áll, a felmerülő problémák és kérések megbeszélésére,
- részt vesz a gyermekjóléti szolgálat által kezdeményezett esetmegbeszélésen.

### **Főigazgató szintje:**

- irányítja és ellenőrzi az óvodában folyó gyermekvédelmi munkát,
- a gyermek mindenekfelett álló érdekének érvényesítése és az érvényesítés ellenőrzése,
- kapcsolatfelvétel az illetékes gyermekvédelmi és családsegítő szervezetekkel, szociális segítővel,
- gondoskodik a gyermekvédelmi felelős továbbképzéséről és beszámoltatja az elhangzottakról,
- rendszeres támogatás iránti kérelmekről a gyermekvédelmi felelőssel, a családsegítővel és az érintett óvodapedagógusokkal folyamatosan egyeztet, és a megfelelő intézkedéseket megteszi,
- a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény gyanúja esetén, szükség szerint segítséget nyújt (gyámhatóságnak, gyermekvédelmi szakembernek),
- írásban tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi felelős és a családsegítő személyéről és elérhetőségéről,
- segítségére van a szülőknek problémáik megelőzésében és megoldásában.

### **Feladataink:**

- minden év szeptemberében a csoport felmérése, a hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése,
- a megfigyelésekről (egész évről) a gyermekvédelmi felelős és a főigazgató tájékoztatása,
- a nehezen kezelhető gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése, a fejlődési zavarok feltárása, ha kell irányítsák őket a pedagógiai szakszolgálathoz,
- a hátrányos helyzetű gyermekek beilleszkedésének, közösségen belüli fejlődésének figyelemmel kísérése,
- szükség szerint kapcsolattartás a védőnővel és a gyermekorvossal,
- egyéni bánásmód alkalmazása,
- fogadóóra, vagy alkalmoszerű megbeszélés lehetőségének biztosítása a szülők számára.

## **XI. A szülők által igényelt egyéb szolgáltatások**

### **Szülői igény alapján ingyenes szolgáltatás:**

- hitoktatás.

### **Szülők által igényelt, nem kötelező szolgáltatások:**

- kirándulások,
- színházi előadások szervezése,
- úszásoktatás.

## **XII. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére**

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként, a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére, hat éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá érik.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek a sikeres iskolai munkához.
  - A testileg egészségesen fejlődő gyermek hat éves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezett, harmonikus finommozgásra képes. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani képes.
  - A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek, az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei, alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdésére. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálásnak, a téri tájékozódásnak, a testséma kialakulásának.)
  - Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
  - Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
  - A cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett, az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

### **Az egészségesen fejlődő gyermek:**

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit; ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

### **Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára:**

- a szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására,
- képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőtellel és gyermek társaival, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi,
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakult, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munka tempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt, az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.
4. A nagycsoportban hangsúlyosan megvalósuló, iskolai bevényt támogató képességfejlesztés segítésére nevelőtestületünk megalkotott egy fejlesztő programot, mely a játékon és a mozgáson keresztül biztosítja, a tervezett tevékenységekkel összhangban megvalósuló gyermeki személyiségfejlődést.
5. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.
6. A kiemelt figyelmet igénylő, a különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai, tükrözik a befogadó intézmény elvárásait, az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

## JEGYZÉK a nevelési-oktatási intézmények kötelező (minimális) helyiségeiről és egészség- és munkavédelmi eszközeiről

	A	B	C
1	<b>1. ÓVODA</b>		
2	Helyiségek	Mennyiségi mutató	Megjegyzés
3	csoporszoba	gyermekcsoportonként 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is a csoporszoba alapterülete nem lehet kevesebb, mint $2 \text{ m}^2/\text{fő}$ .
4	gyermekágy/fektető tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) valamennyi gyermekágy tárolására alkalmas csoportonként 1	
5	tornaszoba, sportszertárral	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A tornaszoba kialakítása kötelező. Amennyiben további tornaszoba kialakítása válik szükségessé, úgy a gyermekek számára aránytalan teher és többletköltség nélkül más nevelési-oktatási intézménnyel, illetve sportolásra alkalmas létesítmény üzemeltetőjével írásban kötött megállapodás alapján is biztosítható a tornaszoba vagy tornaterem helyiség használata. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
6	logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában a logopédiai és az egyéni foglalkoztatókat külön kell kialakítani.
7	óvodapszichológusi helyiség	ha az óvodapszichológus alkalmazása kötelező óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, helyben alakítandó ki.
8	játszóudvar	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az óvodai játszóudvar akkor megfelelő, ha alapterülete lehetővé teszi az intézmény alapító okirata vagy működési engedélye szerinti maximális létszám szerint a gyermekek egyidejű befogadását és egészséges, biztonságos körülmények közötti foglalkoztatását. Közterületen is kialakítható, ha adott időben biztosítható a kizárólagos használat az óvoda részére. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
9*	igazgatói iroda	óvoda székhelyén és azon a telephelyen, amelyen az igazgatóhelyettes, illetve tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása nem kötelező 1	
10*	igazgatóhelyettesi iroda	ha az óvodában igazgatóhelyettes alkalmazása kötelező (székhelyen, telephelyen) 1	
11	tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi iroda	ha az óvodában tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettes alkalmazása kötelező (székhelyen, telephelyen) 1	
12	óvodaitkári iroda	ha az óvodában az óvodaitkár alkalmazása kötelező óvoda székhelyén 1	Ha óvodában az Nkt. alapján az óvodaitkár alkalmazása kötelezően előírt, a feladatellátáshoz szükséges hely a tagintézmény-, intézményegységvezető-helyettesi irodával közösen



			is kialakítható, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi.
13	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A könyvtárszoba abban az esetben alakítható ki a nevelőtestületi szobával együtt, ha azt a helyiség mérete lehetővé teszi. A könyvtárszoba legalább 500 könyvtári dokumentum befogadására legyen alkalmas, az óvodapedagógusok felkészüléséhez.
14	általános szertár/raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
15	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra, ünnepek megtartására alkalmas helyiség)	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
16	orvosi szoba, elkülönítő szoba	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Az orvosi szoba kialakítása, létesítése nem kötelező, amennyiben az óvoda-egészségügyi szolgálat nyilatkozata szerint a gyermekek ellátása – aránytalan teher és többletköltség nélkül – a közelben található egészségügyi intézményben megoldható. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában minden esetben helyben kell kialakítani.
17	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvoda kivételével másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi.
18	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 WC (fiú, lány)	Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen, és ott, ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
19	gyermekmosdó, WC helyiség	gyermekcsoportonként 1 fiú, 1 lány (a helyiségben 7 gyermekenként 1 WC csésze)	Új óvoda építése esetén alkalmazandó. Másik gyermekcsoporttal közösen is kialakítható, ha a helyiség alapterülete, illetve a gyermekek száma azt lehetővé teszi. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában nem alakítható ki másik csoporttal közösen, és ott, ahol mozgáskorlátozott gyermeket nevelnek, az akadálymentes WC kialakítása is kötelező.
20	felöltöző	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1, ha az óvodai csoportok száma több mint hat, akkor 2	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
21	felöltöző mosdó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1, ha a feladatellátási helyen az óvodai csoportok száma több mint hat vagy az óvoda épülete emeletes, akkor 2, szintenként 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
22	felöltöző WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1, ha a feladatellátási helyen az óvodai csoportok száma több mint hat vagy az óvoda épülete emeletes, akkor 2, szintenként 1	Alkalmazotti létszám figyelembevételével. A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
23	felöltöző WC helyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen férfi és női) 1, ha az óvodai csoportok száma több mint hat vagy az óvoda	Új óvoda építése esetén alkalmazandó. Alkalmazotti létszám figyelembevételével, továbbá az újonnan épülő óvodákban látogatói, szülői mosdó, WC helyiség férfi és női 1-1.

		épülete emeletes, akkor szintenként 1-1 férfi és női	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
24	felnőtt zuhanyzó	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A kialakításnál figyelemmel kell lenni mindkét nemre.
25	mosó-, vasalóhelyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A mosó-, vasalóhelyiséggel együtt kialakítható a szárítóhelyiség, ebben az esetben nem szükséges külön szárítóhelyiség biztosítása.
26	szárítóhelyiség	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	A mosó-, vasalóhelyiséggel együtt kialakítható a szárítóhelyiség, ebben az esetben nem szükséges külön szárítóhelyiség biztosítása.
27	felnőtt étkező	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
28	főzőkonyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
29	melegítő konyha	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
30	tálaló-mosogató	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	
31	szárazáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
32	földesáru raktár	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
33	éléskamra	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Ott, ahol a tervezési program szerint helyben főznek.
34	karbantartó műhely	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában is.
35	kerekesszék-tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) szintenként 2	Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai óvodában, ahol mozgáskorlátozott gyermekeket nevelnek.
36	ételhulladék-tároló	óvodánként (székhelyen és telephelyen) 1	

## **Érvényességi rendelkezések**

A helyi óvodai nevelési program érvényességi ideje: 2024. szeptember 4-től visszavonásig.  
A helyi óvodai nevelési program felülvizsgálatának és módosításának indokai:

Kötelező:

- jogszabályváltozás,
- fenntartó által meghatározott feladatváltozás.

A program módosítását minden esetben (a törvényekben előírtak szerint)

- a nevelőtestületnek el kell fogadnia,
- a fenntartó jóváhagyja,
- a szülői munkaközösséget tájékoztatni kell tartalmáról, változásairól.

## **Legitimációs záradék**

### **Elfogadó határozat**

Az intézmény nevelőtestülete az óvodai program tartalmát megismerte és elfogadta.

Tahitótfalu, 2024. 09. 04.

.....

.....

A nevelőtestület képviselői

### **Egyetértési nyilatkozat**

Tahitótfalui Óvodák, Bölcsőde és Konyha Szülői Munkaközössége (SZMK) kijelenti, hogy az óvodai programmal egyetért.

Tahitótfalu, 2024.....

.....

.....

Az SZMK képviselői

### **A programot jóváhagyta:**

.....

A fenntartó képviselője

A program nyilvánossága:

A programot a szülők egyeztetett időpontban, az óvoda nyitvatartási idején belül, az Epreskert Óvodában (2021 Tahitótfalu, Petőfi Sándor utca 12.) és az Almáskert Óvodában (2022 Tahitótfalu, Almásy L. u. 17.) olvashatják el, valamint az óvoda honlapján: [www.tahitotfalulovodak.hu](http://www.tahitotfalulovodak.hu).

**Melléklet:**

1. sz. melléklet: Tahitótfalui Óvodák, Bölcsőde és Konyha Egészségfejlesztési Program

## **Felhasznált irodalom:**

Oktatási Hivatal: Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez

Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában Budapest. 1995.

Boza Erzsébet: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési program művészeti tevékenységek vizuális komplex foglalkozásának szervezéséhez Fabula Humán Szolgálat Bt. Miskolc, 1998

Fábián Katalin: Tevékenységközpontú óvodai nevelés program Tervezés: ünnepek, ünnepélyek, megemlékezések

Bihariné dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr.: Útmutató a Tevékenységközpontú óvodai nevelési program : Természet-társadalom ember, Fabula Bt., Miskolc 1998

Szemán Józsefné dr.: Útmutató a matematikai komplex foglalkozás szervezéséhez Fabula humán szolgáltató Bt. Miskolc, 1997.

Fábián Katalin: A tevékenységben kialakuló szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra való nevelés az óvodában Fabula Humán Szolgáltató Bt. Miskolc 1998.

Fábián Katalin: A tevékenységközpontú óvodai program Fabula Bt. Miskolc 1996.

Óvoda az ezredfordulón Művelődésügyi és Közoktatási Minisztérium Közoktatás Fejlesztési Főosztálya /felelős kiadó: Polinszky Mária / Budapest, 1998.

# **Tahitótfalui Óvodák, Bölcsőde és Konyha Egészségfejlesztési Program**

||  
[3]

Készítette: Bánáti Anita főigazgató  
Hatályos: 2024. szeptember 4-től

# I. Az egészségfejlesztés

## 1.1. Az egészségfejlesztés célja

Az óvodai egészségfejlesztés célját a 20/2012. (VII.31.) EMMI rendelet 128. § határozza meg, mely szerint: (1) A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy a nevelési-oktatási intézményben eltöltött időben, minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a nevelési-oktatási intézmény mindennapjaiban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

(2) A nevelési-oktatási intézmény által működtetett teljes körű egészségfejlesztés olyan folyamat, amelynek eredményeképpen a pedagógusok a nevelési-oktatási intézményben végzett tevékenységet, a helyi pedagógiai programot és szervezeti működést, a gyermek és a szülő részvételét a nevelési-oktatási intézmény életében úgy befolyásolják, hogy az a gyermek egészségi állapotának kedvező irányú változását idézze elő.

## 1.2. Az egészség meghatározása

Az egészség fogalmát az Egészségügyi Világszervezet így definiálta:

„Az egészség a testi (fizikai), a szellemi (pszichikus) és a társas-társadalmi (szociális) jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorúság hiánya.”

Az élet és az egészség az embernek semmi mással nem pótolható értéke. Nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg. Az egészség megszerzése, fenntartása és fejlesztése az egyed, illetve a közösség egész életén át tartó, az élethez, a sikeres önmegvalósításhoz és a társkapcsolatokhoz szükséges feladatát képezi. Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele, azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik, ha kell korrigálják.

Napjainkban az egészség megtartása, fejlesztése, az életre, a sikerre vonatkozó kompetenciák kialakítására épül, amely feltételezi a személyiség (testi, érzelmi, értelmi, akarat és társkapcsolati viselkedés) megismerését, gyakorlással erősíti a különböző élethelyzetekben a testi-lelki edzettséget, pótolja, kiegészíti a hiányzó egészségvédő képességet, továbbá attitűddé alakítja az egészségvédő magatartást.

## 1.3. Egészségfejlesztés kisgyermekkorban

Az Óvodai Nevelés Alapprogramja az óvodai nevelés alapvető feladatának, a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosíthatja a kisgyermek egészséges fejlődését, a legteljesebb egészségi potenciál elérését, azaz lehetőséget arra, hogy a gyermek mindennapi alternatívái közül a legegészségesebbet válassza. Az egészség fejlesztése kisgyermekkortól kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben. Az egészségvédő potenciál fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életvitel iránti igény kifejlődését, az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartások visszaszorítását.

Az egészség védelme tanítható, fejleszthető. A kisgyermekkorban történő egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van. Ezeket figyelembe véve az óvodai egészségfejlesztés kiemelt nevelési terület. Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére (promóció) és az egészségkárosodás megelőzésére (prevenció) irányuló egészségnevelő tevékenység. Mindkét egészségfejlesztési feladat vonatkozik a testi, a lelki és szociális nevelő tevékenységre. Az egészségnek a nevelési folyamat minden mozzanatában alapozó szerepe van.

A modern értelmezésű egészségnevelés széleskörűen készíti fel az óvodás gyermeket az egészség védelmére: edzi a testi erőnlétét, gondolja lelki (érzelmi, akarat, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét. Az egészség hármas (testi, lelki, társkapcsolati) jellemzője megbonthatatlanul egybefonódik a személyiségfejlesztés feladatával, annak



védelme, fejlesztése nem önálló nevelési feladat. A speciális egészségfejlesztő szempontokra és módszerekre az óvodapedagógusnak tudatosan kell felkészülnie.

## II. Az egészségfejlesztéssel összefüggő feladatok

A 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 128. § (3) A nevelési-oktatási intézmény mindennapos működésében kiemelt figyelmet kell fordítani a gyermek egészséghez, biztonságához való jogai alapján a teljeskörű egészségfejlesztéssel összefüggő feladatokra, amelyek a következő területekre terjednek ki:

- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testnevelés, testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése,
- a bántalmazás és erőszak megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás,
- a személyi higiéné.

### 2.1. Az egészséges táplálkozás

Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.

A helyes étkezési szokásokat kisgyermek korban kell kialakítani épp úgy, mint az egészséges életmód egyéb jellemzőit, összetevőit (pl. a mozgásigény kifejlesztését, az alapvető személyi higiénés ismeretek elsajátítását és begyakorlását). A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása, mivel az óvodás gyermek fejlődésének egy olyan periódusában van, melyre jellemző a nagyfokú és rendszeres fizikai aktivitás, a szervezet gyors növekedése, ami ennek megfelelő tápanyagfelvételt tesz szükségessé. A teljesítés nem csak anyagiakon (élelmezési normán), de szemléleten (étrend-összeállításon), óvodapedagógusi leleményességen (egészségpedagógiai kulturáltságon) és a szülők segítő együttműködésén is múlik.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Intézményünkben különösen odafigyelünk a gyermekek egészséges étkeztetésére. A gyermekek naponta fogyasztanak tejtermékeket és az idénynek megfelelő gyümölcsöt és zöldségeket.

Óvodánkban az étkezéseket kötött keretek között szervezzük, tízórai, ebéd, uzsonna áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvodai élelmezés nem tudja biztosítani a gyermekek számára az egész napra szóló élelmiszerek szükségességét, ezért a heti étlapot mindig elérhetővé tesszük a szülők számára, hogy tudják az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki. Igyekszünk meggyőzni a szülőket, hogy töröljék gyermekük étkezési szokásrendjéből a túl cukros, sós, zsíros ételeket, a cukrozott szörpöket, kólaféléket, chipset, édességet.

Az intézménynek külön főzőkonyhája van, amely az óvoda és bölcsőde mellet az iskola étkezését is ellátja. Az óvoda székhelyén és a tagintézményben tálaló-melegítő konyha működik. A főzőkonyhával és a dietetikussal a változatos étrend érdekében a vezető folyamatosan konzultál.

A konyha kérésre, orvosi igazolás alapján főz a táplálékallergiás gyermekekre is. A táplálékallergiás gyermek étele külön edényben érkezik, evőeszközeik külön polcon kerülnek elhelyezésre, illetve mosogatásnál elkülönítve kezeljük a többitől. A gyermekek étvágyát, eltérő szokásait figyelembe vesszük. Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. A kiválasztó szervek megfelelő működése érdekében, a gyermekeknek folyadékot állandóan biztosítunk a csoportszobában és az udvaron egyaránt.

Nem az étel elkészítése, hanem az étkezés lebonyolítása alkotja az óvodapedagógus egészségpedagógiai feladatát. Az étkezéshez való előkészületben a gyermekek is vegyenek részt – életkori fejlettségüknek megfelelő szinten – és legyenek részesei étkezésük az önkiszolgálásnak.

### **Feladataink:**

- kulturált étkezési körülmények biztosítása,
- a gyermekek új ízekkel, addig ismeretlen étel és italféleségekkel való megismertetése,
- az étkezést örömtelivé tenni, jó hangulatot teremteni az ételek elfogyasztásához,
- a gyermekek intenzív rágásra való ösztönzése,
- folyadék folyamatos biztosítása,
- életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatának megismertetése,
- a táplálékallergiás gyermekek diétájára való fokozott odafigyelés,
- gyümölcs- és zöldség napok szervezése,
- az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében olyan alkalmak teremtése, ahol a gyermekek maguk is részesei lehetnek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl egészségét).

### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:**

- önállóan el tudják dönteni, hogy mennyi ételt fogyasztanak,
- önállóan terítenek maguknak,
- önállóan töltenek vizet, tejet, teát, kakaót, kávé stb. a kancsóból,
- ismerik a kulturált étkezés szokásait, higiénikusan étkeznek, megkóstolnak új ízeket,
- ismerik a fogyasztott ételek, gyümölcsök, zöldségek nevét, ízét, állagát.

## **2.2. A mindennapos testnevelés, testmozgás**

A mozgásszervek fejlődésének belső, élettani ingere a mozgásra való készletben mutatkozik meg, ezért a mozgás élettanilag a kisgyermek alapvető életjelensége. A gyermek mozgásigénye folyamatos kielégítésre vár.

A változatos mozgás lehetőség biztosítása óvodásaink számára kiemelt feladatunk, ezért minden nap alkalmat teremtünk rá. A kisgyermek mozgásszükségletének kielégítése, legnagyobb részt a játéktevékenység útján valósul meg. A játék, a mozgás segíti a gyermeket önmaga és a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében és meghódításában. A felhívó, edző mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll. Emellett korcsoportra szabott, mozgásos csoportos foglalkozást is tartunk hetente, amelyen olyan elemi mozgásokat tanulnak és gyakorolnak a gyermekek, amelyek sportági mozgásokból levezethetők, de elemi jellegükönél fogva már elveszítették sportági jellegüket (mászás, járás, futás, ugrás, dobás, elkapás).

A gyermekek fokozott mozgás igényének kielégítését szolgálják az udvari játékok és munkaeszközökkel való munkálkodások. Ha az idő engedi, sokat tartózkodunk a szabadban. Az udvari tevékenység mellett a séta, kirándulás egészíti ki a levegőzést. A vízzel való ismerkedésre a középső és nagycsoportosoknak van lehetőségük, hetente felváltva tanulnak úszni a dunabogdányi tanuszodában.

A mozgáshoz változatos eszközöket biztosítunk, melyek alkalmasak a nagy és finommozgások fejlesztésére. Az egyensúlyérzék kialakítására speciális eszközöket is használunk. A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást, ezért a szervezett tornafoglalkozások keretében prevenció, fejlesztő tornagyakorlatok végzésével segítjük a gerincdeformitások megelőzését. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartását javítjuk.

Évente szervezünk sportnapot gyermekeink és családjaik számára, ezzel is megalapozva a rendszeres mozgás megszerettetését, felkeltve az életen át tartó sporttevékenység iránti igényt óvodásainkban.

### **Feladataink:**

- a gyermekek egészséges fejlődése érdekében azoknak a feltételeknek a megteremtése, amelyek elősegítik a biológiai fejlődést, követik a szervezet teherbíró, ellenálló és

alkalmazkodóképességét, valamint fejlesztik erejüket, ügyességüket, gyorsaságukat és állóképességüket,

- az udvar lehetőségeinek kihasználása a gyermekek nagymozgásának fejlesztéséhez (járás, futás, kúszás, mászás),
- minél több alkalom biztosítása a szabad mozgásra, mivel ez gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére,
- a mozgásos tevékenységet, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, egyéni szükségleteihez, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez méretezzük,
- irányított mozgásos játékok szervezése minden korosztálynak heti egy alkalommal, különböző időkerettel,
- edzési lehetőség biztosítása a környezet, a levegő, a nap és nyáron a víz kihasználásával,
- változatos helyzetekben való mozgás megszervezése fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait,
- időjárástól függően (köd, -10 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegőn való tartózkodás biztosítása a gyerekeknek, a fokozatosságot betartva, a nyári napirend alakításánál az egész napos levegőn való tartózkodásra törekvés (kivételek az erős napsugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak),
- az általános balesetvédelmi szabályok megismertetése, begyakoroltatása és ellenőrzése a gyermekek biztonságának és egészségének védelmében,
- a mozgás utáni regenerálódás biztosítása, szülők bevonása a programba.

#### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:[4]**

- szeretnek mozogni,
- legyenek kitartóak a mozgásos játékokban,
- képesek harmonikusan együttműködni társaikkal mozgásos tevékenységekben,
- örömmel élnek meg a közös (játékos, sportos) mozgást,
- kialakult nagymozgásuk, finommozgásuk, egyensúlyszelésük összerendezett,
- ismerik és biztonságosan használják a mozgásfejlesztő és mozgásos tevékenységekhez szükséges eszközöket,
- szívesen tartózkodnak a szabad levegőn és természetes igényükké válik a szabadban való mozgás.

### **2.3. A testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése**

#### **2.3.1. A lelki egészség fejlesztése és megőrzése**

Azt valljuk, hogy nevelésünkkel elfogadjuk a gyermekeket olyannak, amilyenek valójában és támogatjuk személyiségük egyéni tempóban történő fejlődését. Minden gyermek más-más egyéniség, amit figyelembe veszünk a mindennapjainkban. Ahhoz azonban, hogy az utat megtaláljuk hozzájuk, segíteni tudjuk fejlődésüket, meg kell találni a gyermekekkel való kapcsolódási pontokat, melyek által nyitottá válnak a felnőttek felé, ehhez lehetséges eszköz a kezünkben a mondókázás, mesélés, éneklés, a drámajáték használata, a cselekvés közbeni ismeretátadás, a környezet megismerése, az alkotás. Vállaljuk, hogy olyan nyitott, önálló véleményüket kifejezni képes, aktív, alkotni szerető gyermekeket indítunk útjukra, akik szívesen fogadnak be új információkat, képesek a mai iskolai elvárásoknak megfelelni. Ez csak úgy érhető el, ha jól érzik magukat, érzelmileg biztonságban vannak. Mindezt szoros együttműködésben tesszük a családokkal.

#### **2.3.2. A dohányzás megelőzésének feladata**

Sok óvodás gyermek családjában él dohányzó felnőtt, aki kedvezőtlen mintát nyújt a gyermekek számára. A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

Az óvoda egész területe dohányzásmentes terület. Törekszünk arra, hogy az intézményünk dolgozói ne dohányozzanak.

### **Ajánlott tevékenységek:**

Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga a gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, film jelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás. A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló, szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:

1. Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás.
2. Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, „talponállók”, ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
3. Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkémiények füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
4. Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).
5. Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjű teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabad levegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).

## **2.4. A bántalmazás és az erőszak megelőzése**

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás, vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi, vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének, vagy méltóságának tényleges, vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

**Elhanyagolást** jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére.

**Érzelmi elhanyagolást** jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

**Fizikai elhanyagolást** jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

**A gyermekbántalmazás** azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt – bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

**Fizikai bántalmazás** az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.).

**Az érzelmi bántalmazás** azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését gyermek a felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegényítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl – ismételt fizikailag, - lelkiileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvér bántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

#### **Feladataink:**

- együttműködés a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal,
- közreműködés a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében,
- a szülők tájékoztatása a gyermekvédelmi felelős személyéről, valamint elérhetőségeiről,
- a szülők felvilágosítása a multimédiás eszközök gyermekkori használatának veszélyeivel kapcsolatban.

### **2.5. Baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás**

A gyermekbalesetek megelőzése érdekében, illetve bekövetkezésekor ellátandó feladatok az SZMSZ-ben kerültek rögzítésre.

Az óvoda berendezése, eszközei csak a baleset megelőzés szempontjai alapján történt vizsgálat után kerülnek használatba, állapotuk folyamatosan ellenőrzésre kerül, ez az udvari eszközök esetében szakértői felülvizsgálattal egészül ki. Elsősegély doboz kötelező minden óvodában.

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások, hogy egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne. A gyerekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, illetve ezek közül is azzal, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felnőtt értesítése, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magában, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszere: a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

#### **Védő-óvó előírások:**

Az óvoda házirendjében vannak meghatározva azok a védő, óvó előírások, amelyeket a gyermekeknek az óvodában való tartózkodás során meg kell tartaniuk. A gyermekekkel az óvodai nevelési év elején, valamint szükség szerint, a foglalkozás, kirándulás stb. előtt ismertetjük a következő védő-óvó előírásokat:

- az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírás,
- a tevékenységekkel együtt járó veszélyforrások,

- a tilos és az elvárható magatartásforma.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően ismertetjük. Az ismertetés ténye a csoportnaplóban kerül dokumentálásra.

## **2.6. Személyi higiéné**

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak az óvoda mindennapos szokásrendjével.

### **2.6.1. Testápolás**

A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodási igényük kialakulását szolgálja.

A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus és a dajka részéről bensőséges ellátást igényel. A higiénés szemlélet átadása nem jelenthet a gyermek számára megszegyenítést.

Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk a gyermekeknek a tevékenység ellátására.

Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön álljon rendelkezésre.

#### **Feladataink:**

- a tisztálkodási folyamat megismertetése: helyes sorrendiség és technika begyakoroltatása,
- a kézmosás szokássá fejlesztése,
- a WC-papír önálló használatának megtanítása, begyakoroltatása,
- a tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét életkor specifikus módszerekkel való tudatosítása,
- a test tisztán tartásának megtanítása (a bőr, fogak, haj, érzékszervek, körmök ápolása),
- a saját személyi felszerelés (törülköző, fésű, fogmosó-felszerelés) használatára szoktatás,
- a napirend keretei között elegendő idő biztosítása a gyermekeknek a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére,
- a megvalósításban fejlettség szerinti segítség nyújtása, fokozott önállóság kialakítása.

#### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:**

- a testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek és használják a WC-t,
- észreveszik a bepiszkított kezüket, bőrüket és azt kellemetlennek, zavarónak, a tisztaságot pedig kellemes állapotnak érzik,
- csak a saját felszerelésüket használják,
- a tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyükre teszik azokat,
- a papírzsebkendőt önállóan használják, köhögéskor, tüsszentéskor egyaránt,
- segítsenek a kisebbeknek a különböző önellátásra irányuló tevékenységekben.

### **2.6.2. Öltözködés**

Az öltözködés során minden gyermeknek szükség szerint segítünk. A szülőket igyekszünk meggyőzni, hogy gyermeküket időjárásnak megfelelően öltöztessék, legyen váltó ruhájuk, a ruhákba rajzolják bele a gyermekük jelét. A szülőket arra ösztönözzük, hogy gyermeküket a kényelmet szem előtt tartva öltöztessék, mozgásukban ne legyenek akadályozva, mert a megfelelő ruházatban a gyermek szabadon mozoghat, jól érzi magát. A gyermekeknek külön öltöző szekrényük van, ovis zsákjuk, tornazsákjuk. Külön odafigyelünk és a gyermekeket is figyelmeztetjük, hogy ruhájukat mindig a helyére tegyék.

Az öltözetnek igen fontos része a váltócipő, legyen hajlékony a talp, széles az orr-rész és megfelelő a méret. Ne akadályozza a láb mozgását, fejlődését és segítse elő a lábizmok tónusának kialakítását, rögzítését. A kiválasztott jó váltócipővel elkerülhető a balesetek túlnyomó része.

### **Feladataink:**

- az öltözködés helyes sorrendjének megismertetése és begyakoroltatása,
- technikai fogások megtanítása: gombolás, kötés, cipzározás, kifordítás, eleje-háta, bal-jobb megkülönböztetése,
- saját felszerelésük, ruhájuk felismerésének gyakorlása,
- a napirend keretei között elegendő idő biztosítása a gyermekeknek az öltözködés egyéni tempó szerinti végzésére,
- a megvalósításban fejlettség szerinti segítség nyújtása, fokozatosan önállóság kialakítása.

### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:**

- önállóan öltöznek,
- képesek megválasztani a helyes öltözködési sorrendet,
- önállóak az adott hőmérsékleti viszonyoknak megfelelő ruházat kiválasztásában, képesek önállóan változtatni ruházatukon az időjárásnak megfelelően,
- ismerik saját ruhájukat és azt mindig a jelükhöz teszik,
- tudnak cipőt fűzni és kötni, valamint ruhájukat ki- begombolni, segítenek a kisebbeknek az öltözködésben.

### **2.6.3. Pihenés**

A szervezet egészséges fejlődéséhez elengedhetetlen a napi pihenés. Ehhez szükséges a tiszta levegő, a csend, a nyugalom és kényelmes ruházat. Az óvodában lehetőséget biztosítunk kényelmes „alvós” ruhában való alvásra, melyet a szülők hoznak. Az óvoda gondoskodik az ágynemű mosásáról.

### **Feladataink:**

- fontos feladatunknak tartjuk az egészséges életvitel, az egészséges életmód iránti igény megalapozását, kialakítását (rendszeres életritmus, megfelelő napirend),
- a helyes életritmus alakítása a családdal együtt, ezért javasoljuk a szülőknek, hogy az étkezések és a pihenés időpontjait szombaton és vasárnap is célszerű betartani,
- a pihenéshez nyugodt, meghitt légkör biztosítása, a csoportok hagyományainak megfelelően: éneklés, zenehallgatás, mesélés elalvás előtt,
- az egyéni szokásokra való odafigyelés („otthoni kedvencek” – kel való alvás),
- a kényelmes alvás érdekében „alvós” ruha használatára való szoktatás,
- az egymás iránti toleranciára való szoktatás (pihenő idő alatt csend, ne zavarják a társaikat az alvásban pihenésben).

### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:**

- tevékenységüket önállóan is képesek az óvodai napirend szerint végezni, ismerik és betartják a szabályokat,
- nyugodtan, csendben pihennek minimum 1 órát.

## **2.7. Környezeti higiéné**

A világszinten egységesülő, globalizált világ a természet megvédését, a hulladék kezelését, az energiával való takarékossgot is beemeli az óvodai nevelés kompetenciájába.

### **Feladataink:**

A csoportban dolgozó felnőttek közösen:

- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- a környezet fenntarthatóságának érdekében a gyermek nevelése az energiával való takarékossgára, a szelektív hulladékgyűjtés fontosságára az óvoda tisztaságának megóvására,
- az óvoda épületének és környezetének szépítése, virágosítása,

- a foglalkoztató termek szellőztetése,
- a helyes fűtés és világítás biztosítása.

#### **Dajkák:**

- az udvar tisztán tartása, gondozása,
- a helyiségek, mellékhelyiségek takarítása,
- a foglalkozási eszközök higiénája, rendben tartása.

#### **A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:**

- a környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani, ismerik a rendetlenség megszüntetésének módját,
- megfelelően használják az óvoda épületének helyiségeit, valamint a környezet tisztán tartására szolgáló eszközöket (lábtörlő, takarító eszközök),
- takarékoskodnak a vízzel,
- a gyermekek részt vesznek elemi természetvédelmi tevékenységekben (téli madárvédelem, élőlények, növények óvása).

### **III. Kapcsolattartás, együttműködés elemzése**

#### **3.1. Kapcsolat a szülőkkel**

##### **3.1.1. A család és az óvoda nevelési elveinek összehangolása**

A gyermek az egészséges életmódra vonatkozó ismereteit és magatartás mintáját, a családból hozza magával az óvodába. A szülők egészségkultúráltsága, valamint az óvodai egészségvédelemmel való kapcsolatuk, jelentős tényező az egészségpedagógiai óvodai program megvalósításában. A szokás alakítás alapja a példamutatás, a tevékenységek gyakori végzése, ismétlése. Az óvodai szokásokról a szülőket is tájékoztatjuk, hiszen azok megszilárdulásának feltétele az egységes szemlélet. A szokások kialakításához mindig kapcsoljuk a helyes viselkedési szabályokat. A szülőket többféle formában is tájékoztatjuk programunkról: írásos összefoglaló, szülői értekezlet, fogadóóra.

##### **3.1.2. Szülői értekezletek, egészségügyi előadások**

Minimum kétszer évente csoport-szülői értekezleteket tartunk, amelyek megbeszélési anyagában a kisgyermek nevelése, egészséggondozása, egészséges életmódra szoktatása is szerepel.

#### **3.2. Együttműködés az iskola-egészségügyi szolgálattal (orvossal, védőnővel, fogorvossal)**

Az óvoda egészségfejlesztő pedagógiai tevékenysége beágyazódik a gyermek-egészségügyi szakhálózat szervezeti tevékenységébe. Az iskolai (óvodai) egészségügyi ellátás feladatait és feltételeit a (26/1997. NMZ.) rendelet írja elő. Az óvodai gyermek-egészségügyi szolgálat és az óvodapedagógus együttműködése rendeletileg kiterjed a gyermek-egészségügyi ellenőrző vizsgálatokra, az óvodai egészségnevelésre, a pedagógusokra, szülőkre és gyermekekre vonatkozó egészség megelőző és fejlesztő (orvosi, védőnői) tevékenységre. A csoportos szűrővizsgálatok megszervezése megköveteli az óvodapedagógustól és a védőnőtől az orvosi kezelésektől való félelem leszerelését. Minden egészségügyi vizsgálat együttes védőnői és óvodapedagógusi előkészítést, megbeszélést igényel. Az óvodában minden évben megszervezik a gyermekek fogászati szűrővizsgálatát.

Az együttműködésnek több módszere beépül az óvodai nevelés mindennapi programjába, így a védőnői látogatások alkalmával a szomatikus fejlődés ellenőrzése, az egészségfejlesztő alapképességek regisztrálása, a közegészségügyi helyzet ellenőrzése. Az óvoda és a védőnő kapcsolatát erősíti a gyermekek „előéletének” jobb megismerése: a képességértékelések, anamnézis-feljegyzések áttanulmányozása, az egészségre, szociokulturális helyzetére vonatkozó adatok cseréje.



#### **IV. Ellenőrzés, értékelés rendszere**

Az intézményben folyó teljes körű egészségfejlesztés figyelembe veszi a gyermekek biológiai, társadalmi, életkori sajátosságait, beilleszthető a nevelési-oktatási intézményben megvalósuló átfogó prevenció programokba.

A törvény szerint: „A nevelési-oktatási intézményekben megvalósuló teljes körű egészségfejlesztés minőségbiztosítási keretrendszerét, az egészségfejlesztésért felelős országos intézet dolgozza ki.”

Egészségfejlesztési programunk megvalósulásának értékelésénél ennek a keretrendszernek a kritériumait tartjuk mérvadónak.

Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat koordinált, nyomon követhető és mérhető, értékelhető módon a helyi pedagógiai program részét képező egészségfejlesztési program keretében készítettük el.

Az óvodai munka gyakorlati ellenőrzését a részletes ellenőrzési terv tartalmazza. Az Egészségfejlesztési Programban megfogalmazott feladatok elvégzését és az elért eredmények dokumentálását, az óvodapedagógusok végzik a gondozási-nevelési tervekhez kapcsolódóan.

A gyermekek fejlődésének dokumentálása az óvodába lépéstől az óvoda elhagyásáig tart. Az ellenőrzési folyamat a gyermekek egyéni képességeinek, fejlettségi szintjének vizsgálatára irányul, melyben megtalálhatók az egészséges életmódhoz kapcsolódó testi, lelki és pszichés készségek és képességek is. Óvodánkban a gyermekek fejlődését, az óvodai képesség értékelés rendszerében vezetik pedagógusaink. A gyermekekről félévente az óvodapedagógusok szöveges értékelést készítenek, melyben a gyermek legfőbb fejlődési jellemzőit jegyzik le, amely tartalmazza az egészségfejlesztéshez kapcsolódó értékelést is.

Az egészség védelme az egyén (saját) és a társadalom (közös) érdeke, abban a családnak, az egészségügyi szakszolgáltatnak, a köznevelési rendszernek és más társadalmi szervezetnek alkotmányos feladata van.